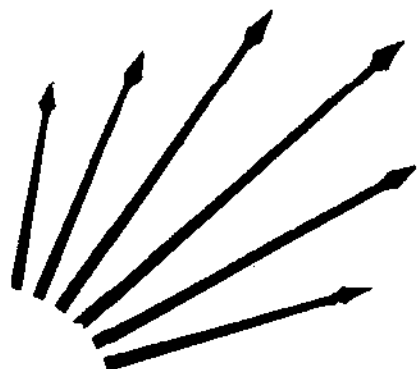

Cumhuriyet Halk Partisi **SÖZ VERİYOR**

76-219
k.5

...nin 1965

...tvekili

Seçimleri

Seçim Bildirgesi Özeti

Cumhuriyet Halk Partisi, 1965 Milletvekili Genel Seçimleri için yayınladığı «SEÇİM BİLDİRGESİ» nde, memleket sorunları üzerindeki düşüncelerini, bu sorunlara çözüm yolları ararken bağlı kaldığı ilkeleri, 3 yıl 3 ay süren son iktidar dönemlerinde yaptığı hizmetleri ve yeniden iktidara geldiğinde neler yapacağını Türk Ulusuna açıklamıştır.

«20 KASIM 1961 — 18 ŞUBAT 1965 ARASINDA, C.H.P. HALK HİZMETİNDE NELER YAPTI» başlıklı kitapta, bu iktidar dönemlerinde yapılan hizmetler daha geniş olarak anlatılmaktadır.

Bir başka broşürde, C.H.P.'nin DEVLETÇİLİK ve HALKÇILIK ilkeleri ele alınarak, bu ilkelerin ışığında sosyal, ekonomik ve kültürel meselelerimiz çözümlenmektedir.

«C.H.P.'nin ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK ALANINDA HALKÇI POLİTİKASI» adlı broşürde de, C.H.P.'nin işçi hakları, işçi - işveren ilişkileri ve sosyal güvenlik konularındaki halkçı tutumu açıklanmakta, bu konularda yaptığı ve yapacağı hizmetler gösterilmektedir.

C.H.P.'nin geçmişteki hizmetleri, başarıları, halkçı ve devletçi tutumu ve ileride yapacakları hakkında geniş bilgi edinmek isteyenler, yukarıda sözü edilen C.H.P. yayınlarında bu bilgileri bulabilirler.

«1965 Seçim Bildirgesi» nin bir özeti olarak yayınlanan «CUMHURİYET HALK PARTİSİ SÖZ VERİYOR» adlı bu belgede ise, C.H.P.'nin, yeniden iktidara geldiğinde, Türk Ulusuna yapacağı hizmetlerle ilgili olarak verdiği sözler yer almaktadır.

T.B.M.M

DDC:
YER: 76-219
YIL:
CLT:
KSM:
KOP: 5
DEN: 76-458

CUMHURİYET HALK P SÖZ VERİYOR

KÜTÜPHANESİ

C. H. P. nin 1965
Milletvekili
Genel Seçimleri
SEÇİM BİLDİRGESİ ÖZETİ

GÜZEL SANATLAR MATBAASI

ANKARA — 1965

G İ R İ Ő

Cumhuriyet Halk Partisi, Atatürk'ün çizdiği yolda yürüyen, Cumhuriyetçi, Milliyetçi, Halkçı, Devletçi, Lâik ve Devrimci bir parti olarak, Türkiye'yi, hür, müreffeh ve geleceğe güvenle bakan mutlu bir milletin ülkesi haline getirmeğe azimli ve kararlıdır.

Cumhuriyet Halk Partisi, hazırlanışında büyük emek payı bulunan 27 Mayıs Anayasasına yürekten bağlıdır. Bu Anayasanın kurulmasını emrettiği müesseseleri kurmuştur. Bunların sarsıntısız işlemlerini ve her türlü tecavüzden korunmasını ödev bilmektedir.

Cumhuriyet Halk Partisi, programıyla ve tutumuyla, 27 Mayıs Anayasasının, siyasal yönü kadar, ekonomik ve sosyal amaçlarına da bağlıdır.

C.H.P.'nin iktisadî kalkınma felsefesi, mahdut bir zümrenin değil, geniş halk topluluklarının refah ve mutluluğunu hedef olarak alır.

C.H.P., insanlara ekmek vermek için hürriyetlerini ellerinden alan rejimleri reddeder. Aynı şekilde, ekmekten yoksun insanlara biçimsel hürriyetler tanımanın yetersizliğine inanır.

C.H.P., devletin ve özel teşebbüsün gücünü toplum refahı için seferber eden, insanlardaki çalışma hevesini ve teşebbüs ruhunu sosyal adalet ve toplum yararı ile bağdaştıran ve hızlı iktisadî kalkınmayı demokratik plân düzeni içinde gerçekleştirme azmini temsil eden partidir.

PLÂNLİ KALKINMA

Türkiye'nin iktisadî bakımdan gelişmiş ülkelerle arasındaki mesafeyi kapatmak, Türk halkını lâyık olduğu yaşama düzeyine ulaştırmak, demokrasimizi sağlam iktisadî, sosyal ve kültürel temellere dayandırmak üzere, bütün ulusal gücümüzü harekete geçirebilmek ve tabii kaynaklarımızı tam değerlendirmek için, plânlı kalkınma ilkelerine kesin bağlılık ve demokratik plân disiplini Devlet düzenimize ve toplum hayatımıza hâkim kılmak gereklidir.

Bu amaçla, C.H.P., geçmiş tecrübelerin ışığı altında, şu tedbirleri alacaktır :

● Plânın ve yıllık programların toplum gerçeklerine uygun hazırlanabilmesi ve başarı ile uygulanabilmesi için, Hükümetle Devlet Plânlama Teşkilâtı arasındaki bağlantı ve işbirliği daha açık kurallarla düzenlenecektir.

● Devlet Plânlama Teşkilâtı ile Devlet örgütünün çalışmaları arasında uyum sağlamak üzere, kurulmasına başlanan «Plânlama Birimleri» tamamlanacak ve verimli hale getirilecektir.

● Plân çalışmalarını daha sağlam bilimsel verilere dayandırmak üzere, Devlet Plânlama Teşkilâtı ile sıkı işbirliği halinde çalışacak bir «Sosyal ve Ekonomik Araştırma Kurumu» kurulacaktır.

● İktisadî devlet teşekküllerinin daha verimli, uyumlu ve plânlı çalışmasını sağlamak için, yürürlükte olan İktisadî Devlet Teşekkülleri ve İştirakleri Hakkındaki Kanunda yer alan temel kurallar dikkate alınarak, bu teşekküllerin kuruluş kanunları düzeltilecek, yeniden örgütlenmeleri hızla sonuçlandırılacak ve aralarında yeterli bir işbirliği düzeni kurulacaktır.

● Genel plânlama ile toplum kalkınması ve özellikle köy kalkınması arasında uyum ve bağantı sağlanacaktır.

● Memleketimizin diğer bölgelerine göre, daha geri kalmış olan bölgelere, özellikle Doğu Anadolu bölgesine, yatırımların ve hizmetlerin daha geniş ölçüde yönelmesi için kalkınma plânında yer alan önceliklerin uygulanmasına önem verilecektir.

VERGİ VE MALİYE POLİTİKASI

● Genel vergi yükünün, köylü, işçi, memur, küçük esnaf ve sanatkâr gibi dar ve orta gelirli vatandaşlarımız üzerindeki baskısının, sosyal adalet ilkelerine uygun olarak, azaltılması sağlanacaktır.

C.H.P.'nin bu konudaki ilkesi şudur :

Az kazanandan az,

Çok kazanandan çok.

● C.H.P.'nin vergi alanındaki tedbirleri, genel vergi sistemimizin esnekliğini de arttıracak ve böylelikle, vergi mevzuatımızın sık sık değiştirilmesi önlenecektir.

● Vergi usul hukukumuzda gerekli ıslahatın yapılmasına devam edilerek, vergi yükümlüsüne kolaylıklar sağlanacak ve kendiliğinden kontrol usulleri geliştirilecektir.

● Tarım kazançlarından alınmakta olan vergiyi memleket gerçeklerine uyduracağız; bu arada geniş küçük çiftçi kütlesini vergi dışı tutacağız.

● Vergi sistemimizde, sosyal konut yapımını, gerçek tasarrufla finanse edilen özel yatırımları, ihraç malları sanayiini ve ithal edilen malları yurt içinde yapacak sa-

nayii, ihracatı ve geri kalmış bölgelere yönelen yatırımları teşvik edecek tedbirler almağa devam edeceğiz.

● Sakıncaları tamamiyle meydana çıkmış olan Tasarruf Bonosu sistemini tüm olarak kaldırmak amacındayız.

● Mahalli idarelere lüzumlu gelir kaynaklarını sağlayacağız.

Bu amaçla, tarım kesiminden sağlanacak kamu gelirinin önemli kısmını, köye yönelen sulama, i¢me suyu, okul ve yol gibi yatırımlarda kullanılmak üzere, köy idarelerine bırakmak kararındayız.

● Türk parasının değerini koruma yolunda son C.H.P. iktidarlarının izlemiş olduğu başarılı politika devam ettirilecek, gerek enflasyoncu, gerek deflasyoncu eğilimler önlenecektir.

SERMAYE PİYASASI VE HALKA AÇIK ANONİM ORTAKLIKLAR

● Sanayileşmeyi hızlandırmak ve sanayileşme gayretine halkın katılmasını kolaylaştırmak amacıyla, sermaye piyasası yaratılması yolundaki hazırlıklar tamamlanacaktır. Bu amaçla, C.H.P. Hükümetlerinin T.B.M. M.'ne sunduğu menkul kıymetler borsalarına dair kanun tasarısı ile yeminli hesap uzmanlarına dair kanun tasarısının kanunlaşması sağlanacaktır

● Büyük çaptaki işlerin, küçük halk tasarrufları ile kurulacak, halka a¢ık anonim ortaklıklar yoluyla başarılması i¢in gerekli tedbirler alınacaktır.

● Halka a¢ık anonim ortaklıkların, bugnklerden farklı bazı özellikleri olacaktır. Bu arada, bu ortaklıkların

bilânçoları yayınlanacak; kuruluş ve çalışmaları Devletin kuracağı bir Sermaye Piyasası Denetleme Komisyonu tarafından denetlenecektir.

● Halka açık anonim ortaklıkların çıkaracakları hisse senetlerinin asgarî değeri 100 liraya indirilecektir.

● Sigorta ortaklıkları fonlarının sermaye piyasasına akması için gereken kanunî tedbirler alınacaktır.

● Kalkınma bankalarının sermaye piyasası ile sıkı işbirliği yapmamaları sağlanacaktır.

BANKACILIK VE KREDİ POLİTİKASI

● Banka kredilerini, enflasyoncu olmayan bir yoldan, plân hedeflerine uygun yönlerde arttırmaya devam edeceğiz.

● Tarımla geçinen üreticinin, sanayicinin, ihracatçının, küçük sanat erbabının kredi ihtiyaçlarını öncelikle karşılamaya önem vereceğiz.

● Kredilerin ve banka hizmetlerinin, yurdun her köşesine yayılabilmesini teşvik için, yeni banka şubelerinin, özellikle banka hizmetlerinden yoksun bölgelerde açılması yolundaki tutumumuzu devam ettireceğiz.

● Tarım alanında, C.H.P. iktidarları zamanında başlanan aynı kredi ve kontrollü kredi sistemlerinin uygulama alanını genişleteceğiz.

● Bankacılığın yaygın olmaması yüzünden banka sistemine giremeyen tasarrufları bir araya getirebilmek için :

— P.T.T. tasarruf sandıkları kuracağız.

— Köylümüzün hareketsiz duran tasarruflarını değerlendirecek şekilde, kredi kooperatiflerine mevduat kabul etme yetkisi tanıyacağız.

— Gezici banka büroları kuracağız.

● Faiz oranlarının, gönüllü tasarrufu azaltmayacak ve bankacılığımızın gelişmesine zarar vermeyecek şekilde, makûl hadlere düşürülmesi ve çeşitli adlarla faize ek olarak bankalarca alınan ücret ve komisyonların da makûl bir seviyeye indirilmesi üzerinde önemle duracağız. Bu amaca ulaşabilmek için, bankalarımızın mevduat toplama faaliyetlerinin maliyetini düşürücü ve bankalar arasında zararlı rekabeti önleyici tedbirler alınacaktır.

● Plânın ekonomik ve sosyal amaçlarına uygun olarak, belirli faaliyetler için değişik kredi şartları uygulanmasına imkân veren selektif kredilerin uygulanma alanı genişletilecektir.

● Banka kredilerinin daha geniş bir müteşebbis kütlesine yayılmasını ve küçük teşebbüslerin yeteri ölçüde kredi almalarını sağlayacağız.

● Tarımsal krediyi genişletmek için Ziraat Bankası'nın kaynaklarını arttırmaya önem vereceğiz. C.H.P. Hükümetlerinin T.B.M.M.'ne sunduğu bir tasarının kanunlaşması ile, Ziraat Bankasının bir buçuk milyar liraya çıkarılan sermayesinin en kısa zamanda fiilen ödenmesini sağlayacağız.

● Tarım kredilerine esas olan toprak değerleri baremini yeni şartlara göre ayarlayacağız. Çiftçimizin kredi alırken kefalet konusunda karşılaştığı zorlukları giderici tedbirler alacağız.

● Küçük sanatkâr ve esnafın kredi ihtiyaçlarını karşılamak için Halk Bankasının kaynaklarını arttırmaya

devam edeceğiz; Kefalet Kooperatiflerini geliştireceğiz; esnaf kredisi için ayrılan reeskont limitlerini arttıracacağız.

● Dürüst ve verimli bankacılığın gelişmesini sağlamak için bankaların denetimini daha etkili bir hale getirecek tedbirleri alacağız.

● Sermaye piyasası ile ilgili çalışmaların yanı sıra, teşebbüslere ihtiyaç duydukları yatırım kredilerinin sağlanması için yatırım ve kalkınma bankaları kuracağız. Aynı zamanda, Türkiye Sınai Kalkınma Bankasının kaynaklarını dış yardım imkânlarından da faydalanarak kuvvetlendirmeğe, Sosyal Sigortalar Kurumunun fonlarından ve karşılık paralardan sanayi ve turizm tesislerinin uzun vâdeli yatırım kredisi taleplerini daha geniş ölçüde karşılamaya devam edeceğiz.

● C.H.P. iktidarları zamanında kurulan Devlet Yatırım Bankasını, iktisadî devlet teşekküllerine sağlam kaynaklardan yatırım kredileri sağlayan bir müessese olarak geliştirmeğe devam edeceğiz.

● Özel teşebbüse yatırım ve işletme kredisi sağlamak üzere C.H.P. iktidarları zamanında kurulmuş olan Sınai Yatırım ve Kredi Bankasının, amacına uygun şekilde gelişmesine önem vereceğiz.

● Özellikle sanayi, madencilik, gemi inşaatı ve turizm yatırımlarının finansmanını sağlayacak, sanayi ve madencilik yatırımlarını yurdun geri kalmış bölgelerine yöneltmeye gayret edecek yeni bir kurum olarak Özel Yatırım Bankasını kuracağız.

DIŞ ÖDEMELER DENGESİ VE DIŞ TİCARET POLİTİKASI

● C.H.P. Hükümetleri zamanında, Plân hedeflerinin de ötesinde bir gelişme gösteren ihracatın artırılması için her tedbiri almaya devam edeceğiz.

● Son yıllarda sınaî mamuller ihracında önemli hamleler yapan Türkiye'yi, dadece tarım ürünleri ve ham madde ihraç eden bir ülke olmaktan kurtaracağız. Bu amaçla, sınaî mamuller ihracında vergi iadeleri usulünü memlekete yerleştirmiş olan C.H.P., bu uygulamayı daha etkili hale getirecektir.

● İhracat mallarının yapımında ve pazarlanmasında kullanılan ham maddelerin ve malzemenin serbestçe ithali yolunda yeni tedbirler alacağız.

● İhracatı Geliştirme Etüt Merkezinin ve Türk Standartları Enstitüsünün çalışmalarını iktisadî hayatımızda değerlendireceğiz.

● C.H.P. iktidarının milletlerarası ekonomi alanında sağladığı başarılarından biri olan Avrupa Ekonomik Topluluğu ile Ortaklık Anlaşmasının ve gene C.H.P. iktidarı sırasında gerçekleştirilen Türkiye, İran ve Pakistan arasındaki Bölgesel İşbirliği Anlaşmasının, ekonomimizi ve özellikle ihracatımızı geliştirici yönde uygulanmasını sağlayacağız.

● İthalât kotalarında kalkınmanın gerektirdiği yatırım malları ithalâtı ile sanayiimizin ham madde ihtiyaçlarının karşılanmasına kesin öncelik vereceğiz.

● İthalât kotalarının düzenlenmesinde yerli sanayii koruyacağız.

● Lük nitelikteki maddelerin kotalarda yer almaması politikamıza devam edeceğiz; bu maddelerin başka yollar-dan yurda girmesini önleyici tedbirler alacağız.

● Dış ticaretimizin, Anayasamızdaki karma ekonomi kurallarına ve halk yararına uygun olarak yeniden örgütlenmesini sağlayacağız.

● Kamu kesimi, C.H.P. iktidarı döneminde olduğu gibi, kendi faaliyet alanlarında ihracat ve ithalatını kendisi yapabilecektir.

● Çiftçinin tarım makina ve araçlarını, sunî gübre ve tarımsal ilaçları kolay ve ucuz olarak satın alabilmesi ve bu makina ve araçların yedek parça darlığına meydan vermeyecek şekilde standartlaştırılması ile ilgili olarak dış ticaret politikasına ilişkin bütün tedbirler alınacaktır.

● C.H.P., tarımsal üreticilerin satış kooperatifleri şeklinde örgütlenmesini teşvik edecektir. Tarım Satış Kooperatiflerinin faaliyet alanı genişletilecektir.

Tütün Tarım Satış Kooperatifleri kurulması için C.H.P. iktidarının T.B.M.M.'ne sunduğu tasarı kanunlaştırılacaktır.

T U R İ Z M

● Turist, Türkiye'de, gümrük kapılarından itibaren her yerde güler yüz ve kolaylık görmelidir. Bu anlayışı bütün ilgililere ve görevlilere benimsetmek için her gayreti sarfedeceğiz.

● Gümrük formalitelerinde turistler için esaslı kolaylıklar sağlanacaktır.

● Turistik yatırımlar için ucuz faizli kredi sağlanmasına devam edilecek, vergi muaflığı ve iadeleri tanınacaktır.

● C.H.P. iktidarı sırasında (misafirhane, kamping ve tatil köyleri hariç) 34.000'den 80.000'e çıkmış olan otel yatağı sayısının daha da arttırılması için tedbirler alacağız.

● Belediyeler başta olmak üzere mahalli idarelerin, genel turizm politikasına uygun hareket etmelerini sağla-

yıcı mevzuat yürürlüğe konacak ve bunların turizm işlerine daha fazla kaynak ayırmalarına çalışılacaktır.

● Ulaştırma programlarının gerçekleştirilmesinde turistik yatırımlara öncelik verilmesine, turistik bölgelerdeki yol şebekelerimizin ve hava alanlarımızın genişletilmesine ve ıslahına devam olunacaktır

● Turistik eğitim faaliyetlerine yetkili işçi sendikaları ile işbirliği halinde Devletçe devam olunacak; genel olarak, vatandaşların ve memurların turistik görgüsünün arttırılması için kurslar genişletilecektir. Ayrıca otelcilik okulları açılacaktır.

● Dış memleketlerdeki turistik tanıtma faaliyeti, turizm bürolarının genel denetimi altında, özel yabancı firmalardan da faydalanılarak yürütülecektir.

● Turistik bölgeler kanunla yeni bir düzene kavuşturulacaktır. Turistik bölgelerde tarihî mimarimiz korunacaktır. Turistik bölgelerin korunması ve özellikle turistik nitelikteki kıyıların iç ve dış kütle turizmine açık tutulması sağlanacaktır. Bu konuda C.H.P. iktidarınca sevk edilen tasarı kanunlaştırılacaktır.

● Gezi acentalarının daha etkili bir örgüt haline gelmesi için gerekli kanunî tedbirler alınacaktır. Bu konuda C.H.P. Hükümetince sevk edilen tasarı kanunlaştırılacaktır.

● Millî parklarla ilgili olarak C.H.P. iktidarınca sevk edilen tasarı kanunlaştırılacaktır.

● Kara avcılığının bir turizm gelir kaynağı olarak düzenlenmesi ve teşviki için gerekli tedbirler alınacaktır.

● Arkeolojik zenginliklerimiz turizm açısından değerlendirilecek, müzelerimizin ve arkeolojik yerlerimizin daha çok gelir getirmesi imkânları sağlanacaktır.

● Kaplıca ve içmelerimizin turizm bakımından geliştirilmesi için özel bir yatırım programı uygulanacaktır.

● Deniz turizminin geliştirilmesi için gerekli tedbirler alınacaktır.

● Başka ülkelerle yapılmasına başladığımız turizm anlaşmaları genişletilerek, uluslararası turizm hareketinden en geniş ölçüde yararlanmamız sağlanacaktır.

YABANCI ÖZEL SERMAYE

C.H.P. bu konuyu «yabancı sermaye hayranlığı» veya «yabancı sermaye düşmanlığı» gibi kalıplaşmış polemikler dışında mütalâa eder. Mesele, yabancı özel sermaye ve teknikten millî çıkarlarımıza en uygun şekilde yararlanmanın usul ve ölçülerini bulmaktan ibarettir.

C.H.P.'nin bu konuda almayı düşündüğü tedbirler şunlardır :

● Yabancı özel sermaye izinlerinin Plânda yer alan önceliklere uygun olmasını sağlayacağız. Yabancı özel sermaye için izin verilmesi gereken yatırımlar, ihracata yönelik veya ithalâtı azaltıcı üretim alanları ile ilgili bulunmalı, yahut ileri bir teknoloji getirir nitelikte olmalıdır. Yerli sanayiinin gelişmesini veya kurulmasını engelleyici, düzensiz iç tüketim eğilimleri yaratıcı veya arttırıcı yahut memleketin dış ödeme dengesine zararlı olabilecek yabancı özel sermaye yatırımlarına izin vermeyeceğiz.

● Yabancı özel sermaye yatırımlarına izin verirken, bunların millî ekonomimizin gelişmesine zarar verecek fiilî tekeller niteliğinde olmamasına dikkat edeceğiz.

● Yabancı özel sermaye eliyle veya katılması ile kurulmuş bulunan montaj sanayiinin imalât sanayiî haline getirilmesi için gerekli tedbirleri alacağız.

● Yabancı sermayeye giriş izini verilirken, kurulması istenilen teşebbüsün memleket ekonomisine yararlı olup olmadığı, Plân ve yıllık programların ilkeleri içinde ve değişen şartlara göre, dikkatle incelenmelidir. Bu arada, getirilen aynı sermayenin değerlendirilmesi konusu üzerinde de önemle durulmalıdır. Bu incelemeler, bugünkü mevzuata göre, zaman zaman toplanabilen bir karma komisyon tarafından gereği gibi yapılamamaktadır.

Bu sebeplerle, yabancı sermaye konusunun ayrı bir daireye görev olarak verilmesini lüzumlu görüyoruz. Bu daire, izin alan yabancı firmalar sicillerinin tutulması ve faaliyetlerinin izlenmesi ile de görevli olacaktır.

DIŞ YARDIM

● Kalkınmada başlıca unsurun millî çaba ve kaynaklar olduğuna inanan C.H.P., dış kaynakların ancak uygun şartlarla alınması yolundaki başarılı gayretlerini devam ettirecektir.

● Kalkınma Plânının gerekli kıldığı dış kaynakların, bu plânla uyumlu olarak ve topluca sağlanması amacıyla, C.H.P. iktidarı zamanında kurulmuş olan Türkiye'ye Yardım Konsorsiyomundan, ihtiyaçlarımıza uygun miktar ve nitelikte yardım alınmasına önem vereceğiz.

● Uygun şartlı dış yardımlar için mahdud çevrelere bağlı kalmaktan sakınacağız.

● C.H.P. hangi devletten veya Milletlerarası kurumdan alınırsa alınsın, dış yardımın, siyasal, ekonomik ve sosyal düzenimizle ilgili bir kayda veya herhangi bir siyasal şarta bağlı tutulmamasını önemle gözönünde bulunduracak ve dış yardımın bir başkî aracı olarak kullanılması na imkân vermeyecektir.

S A N A Y İ

Türkiye'nin en kısa zamanda sanayileşmesini çağdaş uygarlık düzeyine ulaşma dâvamızın temel unsuru sayan C.H.P., devletin ve özel teşebbüsün sermaye, bilgi ve teşebbüs gücü olarak bütün imkânlarını memleketimizin hızla sanayileşmesi uğrunda harekete getirme politikasına azim ve şevk ile devam edecektir.

Bu politika, aynı zamanda, tarım kesimindeki fazla iş gücüne yeni çalışma alanları açmak bakımından da hayati bir önem taşımaktadır.

● C.H.P., programında belirtilen temel sanayi kollarının Devlet eliyle ve hızla geliştirilmesini yurt kalkınmasının şartı sayar.

● C.H.P., sanayileşme alanında, Devletin faaliyetleri yanında özel teşebbüsün yapıcı gücüne yer verir. Onun için, devlet teşebbüsüyle özel teşebbüsün yanyana, birbirini tamamlayarak, uyum, güvenlik ve eşit rekabet şartları içinde çalışmalarını sağlayacaktır. C.H.P. özel teşebbüsün, millî iktisadın gereklerine ve sosyal amaçlara uygun olarak yürümesini sağlayacak tedbirleri almak hususunda devleti görevli sayar.

● C.H.P., devlet işletmeciliğine, özel kesimdeki teşebbüs ruhunu, özel teşebbüse de millî menfaatleri, Plân hedeflerini ve sosyal adalet icaplarını gözönünde tutma bilincini kazandıracaktır.

● İthalâtta, sanayiî gelişmesi için gerekli yatırım mallarının ithaline öncelik verilecektir.

● Sınai yatırım konularının seçiminde, fazla işgücü kullananak ve işsizliğin önlenmesine yardım edecek, millî gelire en çabuk ve en fazla katma değer ekleyecek konulara öncelik tanınacaktır.

● Sanayi yatırımlarının bölgeler arasında dengeli olarak yayılmasına önem verilecektir. Enerji, vergi ve kredi politikalarında, ve kamu yatırımlarının programlanmasında, memleketimizin az gelişmiş bölgelerinin sanayileşme ihtiyacı gözönünde tutulacaktır.

● Sanayide, gerek işletmecilik, gerek insan ilişkileri yönünden verimliliği arttırıcı tedbirler alınması sağlanacaktır.

● Sanayi alanında, boş duran kapasite bırakmamaya önem verilecektir.

● Gerek kamu kesimindeki, gerek özel kesimdeki sınaî teşebbüsler, yabancı rekabete karşı makul süreler içinde korunacak, Avrupa Ekonomik Topluluğu ile ilişkilerimiz bu anlayışla yürütülecektir.

● Sanayimizle ilgili sorunların daha iyi çözülmesi bakımından, C.H.P., Sanayi Odalarının yurt ölçüsünde ayrı bir birlik halinde örgütlenmesini sağlayacaktır.

● Özel kesim sanayiinin ithalât ihtiyaçlarının daha ucuza sağlanabilmesi için, özel sanayi müesseselerinin ithalât birlikleri halinde bir araya gelmeleri teşvik edilecektir.

● Sosyal Sigortalar Kurumunun, Plândaki önceliklere uygun sınaî teşebbüslere verdiği krediler arttırılacaktır.

● Yurt dışındaki işçilerin tasarruflarının sanayileşmeye yöneltilmesi için tedbirler alınacaktır.

KÜÇÜK SANATKÂR VE ESNAF

● C.H.P. iktidarları sırasında çıkarılan Küçük Sanatkâr ve Esnaf Kanunu uyarınca, bu kesimde çalışanla-

rın en iyi şekilde ve hızla örgütlenebilmeleri için gerekli tedbirler alınacaktır.

● Halk Bankasının C.H.P. iktidarı zamanında arttırılan sermayesi daha da genişletilecektir. Esnaf Kefalet Kooperatifleri geliştirilecek, esnaf kredileri arttırılacaktır. Esnaf kredisi kurumları ile Kefalet Kooperatifleri arasındaki münasebetlerle ilgili olarak esnafımızın karşılaştığı zorluklar giderilecek ve kredi işlemleri kolaylaştırılacaktır.

● C.H.P., küçük sanatkâr ve esnafın standart imalat yapması konusuna gereken önemi vermeğe, üretim tekniklerinin geliştirilmesi, araçlarının sağlanması ve teknik öğretim kurumları ile sıkı işbirliğinin kurulması yolundaki çabalarına devam edecektir.

● C.H.P., gerekli merkezlerde sanayi sitelerinin kurulmasına devam edecektir.

● C.H.P., önümüzdeki dönemde, çıraklığın modern esaslara göre düzenlenmesi için hazırladığı tasarımı kanunlaştıracaktır.

● C.H.P. küçük sanatkâr ve esnafın kendi kendisine kalite denetimi yapmasını sağlayacak şekilde örgütlenmesi için gerekli kanunu kısa zamanda çıkarmak karındadır.

● Küçük sanayiın büyük sanayi ile işbirliği halinde çalışması ve verimli işletmeler haline gelmesi için, C.H.P. iktidarı zamanında alınmağa başlanmış olan tedbirler önemle izlenecektir.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR

● Değişik kamu kurumları arasında dağılmış bulunan elektrik enerjisiyle ilgili hizmetlerini bir tek İktisadî

Devlet Teşekkülünün otoritesi altında toplamak üzere, C.H.P. iktidarınca hazırlanmış olan Türkiye Elektrik Kurumu (TEK) tasarısını kanunlaştıracaktır.

● Doğu bölgelerimizin kalkınması vs yurdun enerji ihtiyacı bakımından hayati önem taşıyan Keban Barajı, C.H.P. iktidarı zamanında gerçekleşme safhasına girmiştir. Yapımına fiilen başlanmış olan barajın mümkün olan en kısa zamanda tamamlanarak yurt hizmetine girmesi başlıca hedefimizdir.

● C.H.P. iktidarı zamanında ele alınmış, yapımına başlanmış, ihale edilmiş ya da projesi yapılmış baraj ve hidroelektrik santrallerle termik santraller de en kısa zamanda tamamlanacaktır.

● Madenciliğimizin yurt yararlarına en uygun şekilde geliştirilmesi suretiyle ihracat gelirlerimizi arttırmak, ithal ihtiyaçlarını azaltmak ve yerli sanayi desteklemek için gerekli tedbirler alınacaktır.

● Stratejik madenlerle, miktar ve çeşit itibariyle tekel niteliğindeki madenler ve maden kömürü, devlet eliyle en verimli şekilde işletilecektir. Bunun dışında, özel kesimin madencilik alanındaki çalışmaları, Anayasamızın kayıt ve şartları içinde teşvik edilecektir.

● Maden işletmeciliğinde yeraltı kaynaklarımızın sömürülmesi ve israfı önlenecektir.

● Madenlerde çalışanların sağlık ve güvenliği etkili tedbirlerle korunacaktır.

● Madenlerin cevher olarak ihracı yerine, yurt içinde işlenerek değerlendirilmesi esas tutulacaktır. Enerji sanayiimize muvazi olarak elektrometalürji sanayiinin kurulmasına önem verilecektir.

● Arama faaliyetlerinin büyük ölçüde arttırılması amacıyla, Maden Tetkik ve Arama Enstitüsünün imkânları genişletilecektir.

● Yeraltı gazlarının aranmasına ve işletilmesine önem verilecektir.

● Memleketin bütün yakıt ihtiyacının karşılanması devletçe düzenlenecektir.

P E T R O L

● 1962 den bu yana petrol konusunda millî menfaatleri koruma ve millî petrol kurumlarımızı güçlendirme ve yerli petrol üretimini arttırma yolunda büyük adımlar atmış olan C.H.P., aynı yönde çalışmalarına azimle devam edecektir.

● Petrol kanununda, Türk Devletinin ve Devlet sermayesi ile kurulmuş millî petrol müessesemizin, petrol arama ve işletme yetkilerini sınırlayan hükümler değiştirilmelidir.

Anayasamızın 130. maddesindeki «tabii servetler ve kaynaklar, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Bunların aranması ve işletilmesi hakkı Devlete aittir. Arama ve işletmenin Devletin özel teşebbüsüyle birleşmesi suretiyle veya doğrudan doğruya özel teşebbüs eliyle yapılması, Kanunun açık iznine bağlıdır.» hükmünün ışığı altında ve maddenin ruhuna uygun olarak, Devletin ve Devlet sermayesi ile kurulmuş millî müessesenin arama ve işletme yetkilerinin genişletilmesini ve bu yetkileri sınırlayan kanun hükümlerinin kaldırılmasını uygun görüyoruz.

Gerekli değişikliklerden biri, devlet sermayesi ile kurulmuş millî petrol müessesemize herhangi bir bölgede 8

den fazla ruhsat verilmesini önleyen hükmün kaldırılmasıdır.

● Bugüne kadar verilmiş olan ruhsatlar konusunda, Anayasa ve hukuk esaslarına riayet olunacak ve iyiye kulanılan ruhsatlar muhafaza edilecektir. Ancak, bundan böyle, ister Türk Devletinin ve Devlet sermayesi ile kurulmuş millî müesseselerimizin (M.T.A., T.P.A.O.) gayretleri ile keşfedilmiş olan ve her gün artan ölçüde üretim yapmağa muvaffak olduğu beşinci bölgede (Siirt Bölgesi'nde) olsun, ister bugüne kadar ruhsat verilmemiş bölge ve alanlarda veya herhangi bir sebeple boşalacak bölge ve alanlarda olsun, artık arama ve işletme Devlet eliyle yapılmalıdır.

Bu amaçla,Devlet sermayesi ile kurulmuş Millî Petrol Müessesemizin her türlü teknik, malî ve maddî imkânları arttırılacaktır.

● Petrol kaynaklarımızın hızla değerlendirilebilmesi için, teknik veya malî sebeplerle, kesin zaruret görülen hallerde, millî menfaatlere uygun şartlarla, devletin özel sermaye ile ortaklık kurması yoluna gidilebilir.

● Yabancı Petrol Şirketlerinin vaktiyle almış oldukları ruhsatnamelere dayanarak arama ve işletme yaptıkları yerlerde, iyi niyetle ve tam süratle çalışmalarını sağlanmalı, iyi niyet kurallarına uygun hareket etmeyenlerin ruhsatnameleri geri alınmalıdır.

● Evvelce alınmış ruhsatnamelere dayanarak petrol üreten yabancı şirketlerin dışarıya transfer edecekleri para, hiç bir zaman çıkardıkları petrolün dünya piyasasındaki değerinin en çok yarısını aşmamalı ve bu amaçla, kanunun malî hükümlerinde devlet aleyhine olan kayıtlar değiştirilmelidir.

● Türkiye'ye dışardan getirilen yabancı ham petrole ödenen fiyatın indirilmesi yolunda C.H.P. hükümetleri zamanında başlatılan çalışmalara azimle devam edilmeli, bu fiyatın dünya serbest rekabet fiyatı seviyesine düşürülmesi sağlanmalıdır.

● Ham petrol boru hattı inşa etme hakkı, yalnız Devlet sermayesi ile kurulmuş millî petrol müessesesine tanınmalıdır.

● Petro - kimya sanayii kurma hakkı Devlet sermayesi ile kurulmuş millî petrol müessesesinde olmalıdır.

● Yerli ham petrol ve bundan elde edilen ürünler ihtiyacımızı karşılayıncaya kadar, yabancı petrol ve ürünlerinin, ihtiyaç ölçüsünde ithali zarurî olacaktır. Ancak, yerli ham petrolden elde edilen ürünlere yabancı ham petrolden çıkarılan ürünler karşısında öncelik tanınması ve C.H.P. Hükümeti zamanında konan ithal tahdidinin devamı şarttır.

● Petrol ithal ve dağıtımının gösterdiği büyük özellikler gözönünde bulundurularak, Devletin ve kamu kesiminin bütün akaryakıt ve petrol ürünleri ihtiyacının Devletin petrol müesseseleri tarafından sağlanması esasına riayet olunmalıdır.

ULAŞTIRMA VE BAYINDIRLIK

● Defiryolu, kara, hava ve deniz ulaştırma alanlarında daha verimli bir iş bölümü ve uyum sağlanarak, memleketin ulaştırma ihtiyacının en kısa zamanda karşılanmasına çalışılacaktır.

● Karayollarının yapımına program içinde devam edilecek, özellikle il ve köy yollarının bakım ve yapımına

teknik eleman ve araç olarak yapılan yardımlar arttırılacaktır. Karayolları konusunda yol şebekesinin devamlı bakımının, bu şebekenin geliştirilmesi kadar önem taşıdığına inanıyoruz.

● Karayolları trafiğinde görülen aksaklık ve kazaları önlemek amacıyla, öğretim ve denetim çalışmaları arttırılacak; şoförlerin çalışma şartları düzenlenecektir. Can ve mal kaybını önlemek için, yurttaşları tedirgin etmeyen fakat etkili bir yeni trafik düzeni kurulacaktır.

● Demiryolu ulaştırma hizmetlerinin daha yeterli ve verimli hale gelmesi için bu alanda yeni hamleler yapılacak; Devlet Demiryolları İdaresine bağlı fabrika ve atölyelerin memleket ekonomisinde daha iyi değerlendirilmesine önem verilecektir.

● Deniz ticaret filomuzun gelişmesi için gerekli tedbirler alınacaktır.

● Ulaştırma imkânları yetersiz olan bazı kıyı bölgelerimizin daha sık seferlerle denizden büyük merkezlere bağlanması düzenlenecek, öylelikle, buralarda iktisadî hayatın ve turizmin gelişmesine yardım edilecektir.

● Türk Hava Yolları yeni modern uçaklarla donatılacak, hava ulaştırmacılığımız daha yeterli ve verimli hale getirilecektir.

● Telefon ve telgraf hizmetleri daha yaygın hale getirilecek, büyük şehirlerimizin telefon şebekelerinin geliştirilmesi yolundaki çalışmalara hız verilecektir.

BÖLGELERARASI DENGİ VE YURDUN GERİ KALMIŞ BÖLGELERİNİN KALKINDIRILMASI

● Ekonomik, sosyal ve kültür gelişme derecesi bakımından bölgelerarası dengesizliklerin hızla giderilmesi için kalkınma stratejisinde ve Kalkınma Plânında öngö-

rülen tedbirler tam olarak uygulanacak, ikinci beş yıllık Plânda - tecrübelerden faydalanılarak - daha etkili tedbirlere yer verilecektir.

● Devlet Plânlama Teşkilâtının ve bütün yatırımcı dairelerin plân ve program hazırlıklarıyla ilgili araştırmalarda, yurdun geri kalmış bölgelerine özel bir önem verilecektir.

● Geri kalmış bölgelerin yalnız eğitim ve sağlık gibi hizmetler yönünden değil, ekonomik yatırımlar bakımından da - verimliliği esas tutan - önceliklerden yararlanmaları sağlanacaktır.

● Gelişmeye muhtaç bölgelerin daha hızlı olarak sanayileşmesi için kamu kesiminin gayretleri yanında, vergi ve kredi politikası ile özel kesim yatırımları da teşvik olunacaktır.

● C.H.P. iktidarlarının, son yıllarda uyguladığı ve ilköğretim yatırımlarının okulsuz köy ve okulsuz çocuk oranına göre illere dağıtılmasını öngören usul titizlikle uygulanacaktır.

● Sağlık hizmetlerini köye ve köylünün ayağına götüren sosyalizasyon uygulamasının yurdun geri kalmış bölgelerinden başlayarak daha sonra yurdun nisbeten gelişmiş bölgelerine yayılması yolundaki temel kararda ısrar edilecektir.

● Hükümet konaklarının ve çeşitli hizmet binalarının yapımında geri kalmış bölgelere öncelik verilecektir.

● Keban Barajı dışında, enerji ve sulama yatırımları için öncelikler tesbit edilirken, ekonomik ölçüler yanında, bölgelerarası denge ve adalet icapları da hesaba katılacaktır.

● Hayvancılığın başlıca geçim kaynağı olduğu yerlerde, halkın kalkınmasını ve gelirinin arttırılmasını temin için hayvan ve hayvan ürünleri alanında yeterli bir fiat politikası yürütülecektir.

● C.H.P. iktidarları zamanında kurulan Süt Kurumunun güçlü ve verimli olmasını temin için gerekli tedbirler alınacaktır.

● Et endüstrisinin geliştirilmesine çalışılacaktır.

● Yetiştiriciliği ve besiciliği her türlü ekonomik tedbirle teşvik edeceğiz. Bu amaçla, yetiştiricilik ve besicilik için yurttaşlara yeter kredi, eğitim ve araç sağlamak üzere gerekli tedbirleri almağa devam edeceğiz.

KÖY KALKINMASI

● Türkiye nüfusunun büyük çoğunluğunu teşkil eden köylüler müreffeh yaşama imkânlarına kavuşturulmadıkça, kamu hizmetlerinden uygarlığın nimetlerinden, sosyal adalet ve güvenlikden köylüler de yararlandırılmadıkça, Anayasamızın bütün yurttaşlar için öngördüğü insan onuruna yaraşır yaşama düzeyine ulaşılmış olmayacağına ve köylünün emeği daha verimli bir şekilde değerlendirilmedikçe, kalkınma çabalarımızın büyük bir güç kaynağından yoksun kalacağına inanan Cumhuriyet Halk Partisi, köye ve köylüye yönelen hizmetleri ve kalkınma çabalarını uyumlu ve etkili bir şekilde yürütebilmek için, son iktidarı sırasında, Köy İşleri Bakanlığını kurmuştur. T.B. M.M.'ndeki başka partilerin muhafeletine rağmen, bu Bakanlığın ne kadar büyük bir ihtiyacı karşıladığı kısa zamanda görülmüştür.

● C.H.P. yeniden iktidara geldiğinde, Köy İşleri Bakanlığının Kuruluş Kanununun süratle çıkartarak, bu Ba-

kanlığın gereği gibi örgütlenmesini ve daha iyi çalışabilir duruma gelmesini sağlayacaktır.

● Köylünün, yaşama ve çalışma şartlarını kısa zamanda düzeltmek üzere, kendi gücünü, gönüllü olarak Devlet gücüne katmasını sağlayacak toplum kalkınması çalışmalarına hız verilecektir.

● Toplum kalkınması uzmanlarının yetiştirilmesi ve kamu hizmetlerinin toplum kalkınması kurslarından geçirilmesi için özel eğitim programları uygulanacaktır.

● C.H.P. nin 3 yıl 3 ay süren son iktidar döneminde köy yolları yapımına önem verilmiş ve bu alanda büyük başarı sağlanmıştır. C.H.P. iktidarı sırasında kurulmağa başlamış olan il ve köy yolları makina parkı genişletilerek, köy yolları yapımı daha da hızlandırılacaktır.

● Köylülerimizin yol yapımını çabuklaştırmak üzere gönüllü olarak topladıkları para veya malzemenin uzun zaman boşuna bekletilmesini önlemek maksadı ile, bu yardımlara ancak program gereğince yakın zamanda yapılacak yollar için başvurulması sağlanacaktır.

● Köylerin elektriğe kavuşması bir program içinde gerçekleştirilecek, ve elektrikten, köylerde küçük sanayiın veya tarımı destekleyici sanayiın kurulup gelişmesi için yararlanılması sağlanacaktır. Bu arada, ev sanayiinden başka, tarım araçları sanayiinin ve konserveçiliğin gelişmesine önem verilecektir. Köylüyü bu yönde teşvik için, kooperatifçilik hareketi desteklenecek, örgütlenecek, vergi bağışıklıkları ve kredi kolaylıkları sağlanacaktır.

● Köylünün boş vaktini ve köylerde boş duran işgücünü köylü ve memleket yararına en verimli bir şekilde değerlendirmek için gerekli tedbirler alınacaktır.

● Köylünün kalkınabilmek için ihtiyacı olan faydalı bilgiler edinebilmesini kolaylaştırmak üzere pratik eğitim imkânları sağlanacaktır. C.H.P. iktidarı sırasında (3 yıl 3 ay içinde) 4642 köy okulu yapılmıştır. Bu miktar 1950 - 60 arasındaki 10 yılda yapılan okul adedinin üstündedir.

● Son iktidarı döneminde köy içme sularına her yıl artan miktarda ödenek ayıran C.H.P. yeniden iktidara geldiğinde, köy içme suyu dâvasını bir an önce halletmek için her gayreti sarfedecek ve bu konuya geniş mali imkânlar ayıracaktır.

● Sulu tarımı geliştirerek tarımsal verimi arttırmak maksadıyla köy küçük sulamasına önem verilecek, sulama tesislerinin en verimli bir şekilde kullanılmasını sağlamak ve sulama yüzünden doğan anlaşmazlıkları ve ya istismar çabalarını önlemek üzere, köylüler ve köyler arasında su birlik ve kooperatifleri kurulacaktır.

T A R I M

I. Toprak Reformu

● Tarım kesiminde, toprak dağılım ve mülkiyetindeki dengesizlik ve adaletsizliği gidermek, toprak mülkiyetini daha yaygın hale getirmek, toprağın çok küçük parçalara ayrılmasını önlemek, küçük işletmelerin işbirliği yaparak daha verimli çalışmasını sağlamak ve modern tarım araç ve yöntemlerinden küçük çiftçilerin de yararlanmalarını sağlamak üzere, bir toprak reformu yapılmasını şart sayan C.H.P., bu amaçla hazırladığı ve T.B.M.M. ne sunmuş olduğu toprak reformu kanun tasarrısını en kısa zamanda kanunlaştırarak uygulamaya başlamak için çalışacaktır.

T.B.M.M.'nin son döneminde, C.H.P. nin karşısında yer alan partiler, toprak reformunu önlemek üzere elbirliği yapmışlardır. Onun için, toprak reformunun gerçekleştirebilmesi önümüzdeki seçimlerde C.H.P. nin çok sayıda milletvekilliği kazanmasına bağlıdır.

● C.H.P.'nin, gerçekleştirmekte kararlı olduğu toprak reformunun amaçları şunlardır:

— Topraksız olan veya toprağı yetmeyen çiftçileri, geçimlerini sağlayacak ve ailece iş güçlerini değerlendirecek büyüklükte araziye sahip kılmak;

— Toprak mülkiyeti dağılışında arazinin mahddut elerde toplanmasını önlemek;

— Tarım alanında iktisaden yaşayabilir aile işletmelerini hâkim kılmak ve devam ettirmek;

— Tarımsal mülklerin ufulanmasından doğan mahzurları gidermek, bunların yeniden parçalanıp ufalmalarını önlemek;

— Küçük işletmeler ile aile işletmelerinin, kendi başlarına başaramayacakları işleri görmek üzere, kooperatifler halinde örgütlenmelerini ve bu amaçla gerekli kredi, teknik yardımı ve araçları sağlamak;

— Kiracılık ve ortaklığı istisnai ve özel hallere inhisar ettirmek ve şartlarını kanunla düzenlemek.

● C.H.P., toprak reformunu gerçekleştirenken, şu ilke ve esaslara uyacaktır:

— Toprağın âzami genişliği, değişik iklim bölgelerine ve arazinin kıraç veya sulak olup olmadığına göre, farklı bir şekilde düzenlenecektir.

Meselâ, kıraç hububat arazisinde mülk sahibinin kamulaştırma dışı kalacak arazisinin 2.500 dönüm olarak

tesbiti öngörülmektedir. Ancak, tarımsal üretimde verimlilik ve modern işletme teknikleri büyük önem taşıdığından, modern işletmecilik esaslarına uygun sermaye yatırımlarını yapan, aldığı kredileri yerinde kullanan ve böylelikle bölgesi içinde önemli ölçüde bir yüksek ortalama verim sağlayan tarımsal işletmelerde, mülk sahibinin elinde kalacak arazinin âzamî genişliğibir inisli fazla olacaktır. Meselâ kıraç hububat arazisinde bu esaslara uygun olarak işletilen çiftliklerin ancak 5000 dönümden fazlasının kamulaştırmaya tâbi tutulması öngörülmektedir. Buna mukabil, özel tarımsal araziden kamulaştırmaya tâbi ârazi arasında zeytinlik, narancıye, meyve ve sebze bahçeleri yoktur. Bunlar, miktarı ne olursa olsun, kamulaştırılmayacak, mal sahibine kalacaktır.

C.H.P., bu esasları, Anayasanın 38. maddesinde yer alan şartlarla ve arazinin gerçek bedelini ödeyerek uygulamak kararındadır.

— Devlete, mahallî idarelere ve vakıflara ait araziden başka, azamî genişliğin üstünde kalıp da kamulaştırılacak olan özel mülkiyetteki büyük arazinin dağıtımında, kurulacak işletmenin verimli olabilmesi için, yine değişik iklim bölgelerine ve arazinin kıraç veya sulak olmasına göre değişik asgarî hadler tesbit etmek kararındayız. Meselâ kıraç hububat arazisinde her topraksız çiftçi ailesine dağıtılacak arazi miktarının 400 dönüm olması uygun görülmektedir.

— C.H.P., toprak reformunun gerçekleştirilmesi için kadastro çalışmalarını mümkün olan ölçüde hızlandıracaktır. Ancak, kadastronun tamamlanmasını toprak reformunun şartı olarak görmemekteyiz.

— Hazineden alacakları kamulaştırma bedellerini Kalınma Plân ve Programlarında yer alan verimli alanlara,

özellikle sanayi alanına yatırmayı kabul eden çiftçilere, bu yatırımlarında esaslı kolaylıklar gösterilecektir. Böylelikle, arazisi kamulaştırılanların ellerine geçecek paraları, hem kendi hesaplarına, hem de millî ekonomi hesabına en verimli şekilde kullanmaları gerçekleştirilmiş olacaktır.

● C.H.P., toprak reformunun plân hedeflerine uygun düşecek bir süre içinde gerçekleştirilebilmesi için, zorunlu bütün bütçe tedbirlerini almağa kesin olarak kararlıdır.

II. Tarımsal Üretimi Arttırıcı Tedbirler:

● Toprak kaymasını ve aşınmasını önleyici tedbirlerle hız verilecektir.

● Sulama tesislerinin yapımı hızlandırılarak, sulanabilir toprak miktarı arttırılacaktır. Yeraltı suları daha geniş ölçüde değerlendirilecektir.

● Yeni sunî gübre fabrikaları kurulacak, köylünün sunî gübre kullanması hususunda eğitimine hız verilecektir. C.H.P. iktidarı sırasında yerleştirilmiş olan, gübre kredisinin aynı olarak verilmesi usulü bütün yurda yayılacaktır. Sunî gübrenin karaborsaya düşmeden ve ucuz fiatla çiftçiye ulaşmasını sağlayacak tedbirler alınacaktır.

● Memleket şartlarına uygun tohumluk türlerinin geliştirilmesi için, üretim kurumları arasında işbirliği sağlanacaktır. Tohumluğun kamu kurumları eliyle dağıtımına devam edilecek ve dağıtım işi daha iyi bir şekilde düzenlenecektir.

Tohumluk konusunda kontrollü kredi ve istikrarlı fiyat politikası izlenecektir.

● Tarımsal mücadele için:

— Ucuz ilaç ve araç sağlanmasında ve bunların dağıtımında başlıca sorumluluğu devlet yüklenecektir.

— Salgın tarımsal hastalıklarla devlet yeterli şekilde mücadele edecektir.

— Tarımsal mücadele tekniği konusunda çiftçinin eğitime önem verilecek, çiftçinin kendi yapacağı mücadelede devlet önderlik edecektir.

● Tarım makinaları sanayine öncelik tanınacak, traktör ve başka makina tipleri standartlaştırılacaktır.

● Tarım kesiminde orta ve uzun vâdeli krediler çoğaltılacak, yatırım ve çevirme kredileri ayrı programlara bağlanarak yatırım kredisine daha çok önem verilecektir. Aynı kredi usulünün uygulanma konuları genişletilecektir. Faiz hadlerinin düşürülmesi çareleri aranacaktır.

● Tarımla geçinen köylünün yerinde ve işbaşında eğitimi için toplum kalkınması ilkelerine uygun ayrı bir okul kurulacaktır.

● Askerlik ödevi sırasında tarımsal eğitime de yer verilecektir.

● Tarımsal ürünlerin üretici çiftçi yararına değerlendirilmesi için, devlet destekleme ve öncülük yapacaktır.

● Tabiat âfetlerine karşı tarımsal sigorta kurulmasına başlanacak; böylelikle, köylünün, çiftçinin bu gibi âfetler yüzünden geçim sıkıntısı çekmesi önlenecektir.

III.Kooperatifçilik:

1. Toprak Reformu ile ilgili kooperatifler

● Bütün az gelişmiş memleketlerde olduğu gibi, Türkiye'de de, tarımsal işletmelerin büyük çoğunluğu cüce işletmeler halindedir. Tarımsal üretimdeki verim azlığının temel sebeplerinden biri de budur.

C.H.P., gerek toprak reformundan beklenen olumlu sonuçların sağlanabilmesi, gerek tarımda verimin artırılması için, küçük çiftçilerin çok yönlü kooperatifler halinde örgütlenmesini zorunlu görmektedir.

Bu zorunluk Anayasamızın 51. maddesi ile de tanınmış ve devlete kooperatifçiliği geliştirmek için gerekli tedbirleri almak görevi verilmiştir.

● C.H.P.'nin toprak reformu ile kurmayı tasarladığı tarımsal kooperatifler çok amaçlı ve çok yönlü demokratik kooperatiflerdir. Bu kooperatiflerin görevleri şunlar olacaktır:

— Kooperatif üyesi çiftçilerin üretim ve tüketimi için gerekli araç ve malzemeyi satın almak ve üye çiftçilere uygun şartlarla satmak;

— Kooperatif üyesi çiftçilerin, tek başlarına sahip olamayacakları, traktör ve harman makinası gibi, araç ve makinaları satın alarak üyelerin ortaklaşa kullanmalarını sağlamak;

— Kooperatif üyesi çiftçilerin, tek başlarına başaramayacakları, tarımsal mücadele gibi hizmetleri yerine getirmek;

— Ürünlerin pazarlanması ve değerlendirilmesi için gerekli tesisleri kurmak ve hizmetleri yapmak;

— Kooperatif üyelerinin kredi ihtiyaçlarını sağlamak;

— Arazi ıslahı ve toprak koruma tesisleri yapmak;

— Kooperatif üyelerinin ürünlerini, birlikte satarak, daha iyi değerlendirmelerini sağlamak;

— Tarımsal üretimi bölgenin ve pazarların şartlarına göre ayarlamak;

— El sanatlarının, küçük sanatların ve tarımsal sanayiinin köyde gelişmesini sağlamak.

● C.H.P.'nin toprak reformu ile ilgili olarak kuracağı tarımsal kooperatifler, üyelerin kendileri tarafından yönetilecek ve Tarım Bakanlığının bu kooperatifler üzerindeki yetkileri önderlik ve denetimden ibaret kalacaktır. Tarımsal kooperatiflerde sadece küçük ve orta çiftçiler yer alacaktır.

● C.H.P., bu kooperatiflerin kurulmasını kolaylaştırmak için, kooperatif sermayesinin bir kısmını Hazineden sağlayacak ve kooperatif üyeleri bu borca zincirleme kefil olarak uzun vâdede ve düşük faizle Hazineye ödeyeceklerdir. C.H.P., bu amaçla, bir tarımsal kooperatifler özel fonu kuracaktır.

● C.H.P., tarımsal kooperatifleri teşvik için bunların çalışma alanına giren yatırımlardan güçlerinin elvermediklerini gerçekleştirmeleri için, yatırım tutarının bir kısmını Tarım Bakanlığı bütçesinden sağlamak üzere, gerekli tedbirleri alacaktır.

● C.H.P., kooperatifçilikte önderlik görevini yerine getirecek özel personelin, toplum kalkınması ilkelerine göre eğitilmesine önem verecektir.

2. Tarım Satış ve Kredi Kooperatifleri:

● 30 yıldan beri tarımsal üreticilere büyük hizmetler yapmış olan Tarım Satış ve Kredi Kooperatiflerinin ve Birliklerinin faaliyet alanları başka tarımsal ürünler eklenmek suretiyle genişletilecektir.

● Tütün Tarım Satış Kooperatifleri kurulması için C.H.P. iktidarı döneminde T.B.M.M.'ne sunulmuş olan tasarı kanunlaştırılacaktır.

● Tarım Satış ve Kredi Kooperatifleri ile toprak reformu gereğince kurulmasını tasarladığımız kooperatif.

ler arasında bağlantı sağlamak, bu çeşitli kooperatifleri birbirini tamamlar hale getirmek için bütün kooperatifçilik mevzuatımız yeniden gözden geçirilecektir

● Bu arada, genel surette kooperatifçiliği düzenlemek üzere 3. İnönü Hükümetince sevk edilmiş olan tasarı kanunlaştırılacaktır.

IV. Hayvancılık

Hayvancılığı geliştirme yolunda, son iktidar döneminde çeşitli tedbirler alan, bu arada, besicilik kredisi sağlayan, merinos yetiştiriciliğini desteklemek için bütçeye ödenek koyan, Süt Kurumunu kuran C.H.P., bundan sonraki iktidar döneminde de, bu alanda şu tedbirleri alacaktır:

● Değişik iklim ve tarım bölgelerine göre ve pazar şartlarına uygun yüksek verimli hayvan ırkları ıslâh edilip çoğaltılacaktır.

● Hayvan hastalıkları ile mücadele genişletilecektir.

● Hayvan başına verimi arttırıcı tedbirler geliştirilecektir. Kooperatifçilik yolu ile pazarlama yapılarak üreticinin geliri arttırılacak ve böylelikle hayvan yetiştirilmesi teşvik edilecektir.

● Ucuz kredi politikası uygulanacaktır. Bu kredilerden gerçek hak sahiplerinin faydalanmasına önem verilecektir.

● Hayvan ürünleri sanayii genişletilecek ve bu amaçla Et ve Balık Kurumu kuvvetlendirilecektir.

● Dar topraklı ve otlakları az bölgelerimizde ahır hayvancılığı geliştirilecektir.

● Hayvancılık ekonomimizin et ihracatçılığı yönünde gelişmesine önem verilecektir.

● C.H.P. balıkçılığın gelişmesi için Et ve Balık Kurumunun bu alanda kullanılmayan üretim gücünü tam olarak kullanma kararındadır. Bunun yanı sıra, balıkçılarımızın, kooperatifler halinde örgütlenerek, kredi, araç ve teknik bilgiye kavuşmaları kolaylaştırılacaktır.

● Balık neslinin yok edilmesine yol açabilecek usulleri, karasularımıza tecavüzleri önleyecek tedbirler almaktır.

V. Ormancılık

● C.H.P., iktidarı zamanında hazırlanıp T.B.M.M.'ne sunulmuş olan bir tasarının daha sonra kanunlaşması üzerine, ormana bitişik arazide köylü ile idare arasındaki sürüşme konularından en önemlisi çözüm yoluna sokulmuştur.

Gerçekten, bu kanuna göre, 15 Ekim 1961 tarihinden önce orman olmaktan tamamiyle çıkmış, orman bütünlüğünü bozmayan ve bozmayacak olan, iklim, su ve toprak rejimine zarar vermiyeceği anlaşılan ve kullanılma yeteneği bakımından daha verimli kültür arazisi haline getirilmesi uygun bulunan yerlerle (otlaklar hariç), şehir, kasaba ve köy iskân topluluğu içinde kalan yerler, Tarım Bakanlığının teklifi üzerine, Bakanlar Kurulu kararı ile orman rejimi dışına çıkılabilecektir.

Bu hükümlerin gereği gibi uygulanması sağlanacaktır.

● Orman içinde ve yakınında yaşayan 11 milyon yurttaşımızın geçim imkânlarının sağlanması yolu ile, hem bu yurttaşlarımız, hem de ormanlarımız korunmuş olacaktır.

● Bu amaçla orman bölgelerinde yapılacak yatırımlarda emek yoğunluğuna dayanan projelere öncelik verilecektir.

● Orman köylerinde ev sanatlarının ve köy sanayii. nin gelişmesine önem verilecektir.

● Orman köylerinin kalkındırılması için her yıl bütçenin özel bir bölümüne ödenek konulacaktır.

● Bozuk ormanların ıslâhına ve orman veriminin arttırılmasına önem verilecektir.

● Orman yollarının tamamlanması ve orman ürünlerinin pazarlanması başlıca çabalarımızdan olacaktır.

● Su ve rüzgâr erozyonunu önlemek için tedbirler alınacak, bu arada yeni ormanlar kurulması hızlandırılacaktır.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK

Şimdiye kadar Türk işçisine verdiği bütün sözleri tutmuş, son iktidarı döneminde, toplu sözleşme ve grev haklarını da kanunlaştırmış, sendikacılık hak ve özgürlüğünü en geniş ölçüde gerçekleştirmiş, devlet kesiminde işçilerin yönetime ve kâra katılmalarını ve işçilerin sosyal güvenliğinde ileri adımlar atılmasını sağlamış olan C.H.P., yeniden iktidara geldiğinde, aşağıdaki hususları gerçekleştirecektir :

● Tarım işçilerinin sosyal ve ekonomik haklarını düzenleyen, onları insan haysiyetine yaraşır bir çalışma ve yaşama ortamına ve sosyal güvenliğe kavuşturan bir Tarım İş Kanunu çıkarılacaktır.

C.H.P., iktidarınca sevkedilen Tarım Alanında İş ve İşçi Bulma Aracıları Hakkındaki Kanun tasarısının süratle kanunlaşması sağlanacaktır.

● C.H.P. iktidarınca sevkedilen İş Kanunu ve Deniz İş Kanunu tasarıları C. Senatosundan süratle geçirilip kanunlaştırılacaktır.

● Yeni mevzuat ile iş yükü çok artan Çalışma Bakanlığının kuruluş kanunu değiştirilecektir.

● İş mahkemeleri daha yeterli hale getirilecektir.

● Sosyal Sigortalar Kurumunun daha yeterli biçimde çalışması için son C.H.P. Hükümeti zamanında tamamlanmış olan hazırlıklar yönünde gerekli tedbirler alınacaktır.

● Plân amaçlarına uygun işgücü yetiştirilmesi, iş başında eğitimin yaygın olarak yapılması ve mesleğe yönelme çalışmaları için gerekli düzenin kurulması amacı ile iktidarımızca hazırlanan iki kanun tasarısı çıkarılacaktır.

● Çıraklık yeni ve yapıcı bir düzene bağlanacaktır.

● Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu ile yeni Sendikalar Kanununda, uygulamanın ortaya çıkardığı aksaklıkları gidermek üzere, bu kanunların özüne ve sağladığı haklara dokunmaksızın, 4. Çalışma Meclisi kararlarından da yararlanılarak, gerekli değişiklikler yapılacaktır.

● Gelir ve ücret politikasını demokratik illkelere göre tesbit etmek ve toplu sözleşme düzeninin işleyişi ile plânlı kalkınma çabaları arasında verimli bir uyum sağlamak üzere, hükümetle işçi ve işverenlerin birlikte çalışacakları bir Karma Danışma Kurulu kurulacaktır.

● İşsiz kalan işçileri korumak, işsiz kaldıkları sırada geçim imkânına kavuşturmak ve işsizlerin boş zamanlarını insan gücüne dayanan yatırım projeleri ile değerlendirmelerine imkân sağlamak üzere tedbirler alınacaktır.

● Değişik sosyal güvenlik kuruluşlarını bir tek sosyal güvenlik düzenine bağlamak ve herkes için yaşlılık

ve hastalık sigortaları kurmak amacına mümkün olan en kısa zamanda varılabilmesini sağlamak üzere gerekli çalışma ve hazırlıklar yapılacaktır. Bu yolda ilk adımlar olarak :

— Esnaf, sanatkâr ve serbest meslek adamları, Sosyal Sigortaların kapsamı içine alınacaktır.

— Sağlık hizmetlerinde sosyalizasyon, köylünün ihtiyacına ve koruyucu hekimliğe yöneltilecek ve bu çerçevede içinde hızlandırılacaktır. Kentlerde oturup sosyal sigortaların dışında kalan yurttaşlar için, kademeli olarak bir sağlık sigortası kurulacaktır.

— Sağlık sigortası kapsamına girecek yurttaşlar için, yaşlılık sigortasının da kurulması amacı ile hazırlıklara başlanacaktır.

— Değişik sosyal güvenlik kurum ve sandıklarının birleştirmek ve bu amaca yönelen ilk adım olarak bunlar arasında gerekli bağlantı ve uyumu sağlamak için başlanmış olduğumuz hazırlıklar tamamlanacaktır.

● İşçilerin emeklilik yaşının indirilmesi konusunda C.H.P. iktidarının Sosyal Sigortalar Kanunu ile gerçekleştirdiği ileri adımlar, aynı yönde yeni tedbirlerle tamamlanacak ve emeklilik yaşını hizmet süresi ile ilgilendirmek suretiyle daha öne alma çareleri araştırılacaktır. Bu konuda, yer altında çalışan işçilerin özel durumu bilhassa gözönünde tutulacaktır.

● Yaşlılık ve malûllük aylığı bağlanan sigortalılardan kendilerine bakacak kimseleri olmayanların, yaşlıklarını huzur içinde geçirebilecekleri esenlik evleri kurulmasına başlanacaktır.

● Çalışanların çocuklarını bırakabilecekleri çocuk yuvaları kurulmasını sağlayıcı bir kanun hazırlanacak ve

kreşlerle ilgili kanun hükümlerinin daha iyi uygulanabilmesi için gerekli tedbirler alınacaktır.

● Sosyal Sigortalar Kurumunun konut kredisi ile konut yaptırma imkânlarından dar gelirli sigortalıların daha geniş ölçüde yararlanabilmeleri için, taksitler, herkesin ödeme gücüne göre, ücretin belirli bir yüzdesini aşmayacak şekilde ayarlanacaktır.

● Sosyal sigortaların kapsamına girecek esnaf ve sanatkârların konut kredisi fonundan, isterlerse konut yerine işyeri yaptırmak üzere yararlanmaları sağlanacaktır.

● C.H.P. iktidarının çıkardığı ve İktisadî Devlet Teşekküllerindeki işçilerin yönetime ve kâra iştirakini sağlayan 440 sayılı Kanunun bu hükümlerinin uygulanması şimdiki hükümet tarafından geciktirilmiştir. C.H.P. yeniden iktidara geldiğinde bu hükümlerin bir an önce yürürlüğe girmesi için kendisine düşeni yapacaktır.

MİLLÎ EĞİTİM

● C.H.P., Türk milletini çağdaş uygarlık düzeyine hızla ulaştırma yolunda en etkili aracın, Atatürk ilkeleri ne dayanan ve plânlı kalkınma hedefleriyle bağlantılı bir millî eğitim politikası olduğuna inanır. Bu inançla, millî eğitim hizmetlerine, devlet hizmetleri içinde en önemli yeri vermeğe devam edecektir.

● Millî Eğitim Bakanlığı örgütü yeniden düzenlenecektir.

● 1961'den bu yana, iktidarda bulunduğu kısa süre içinde, geçen 10 yılda yapılandan daha fazla köy ilkokulu yapılmasını sağlamış olan C.H.P., yeniden iktidara geldi.

ğinde, 4 yıl içinde bütün köy çocuklarını ilkokula kavuşturmak kararındadır.

● İlk öğretim, kalkınmanın gerektirdiği bilgilere ve uygulamaya yöneltilecektir.

● Köyde ilk öğretim, toplum kalkınması çalışmalarıyla bağlantılı olarak yürütülecektir.

● İhtiyaç olan yerlerde yatılı bölge ilkokulları açılmasına devam edilecektir.

● Orta öğretimde, kabiliyet ve istidadı gözönünde tutan ve geniş bir burs sistemine dayanan, fırsat eşitliğini gerçekleştiren bir politika güdülecektir.

● Bölge ilkokulları gibi, bölge ortaokulları açılacaktır.

● Kalkınma Plânının gereklerine uygun olarak, teknik öğretime öncelik verilecektir.

● Kız teknik okulları, kızlarımıza sanat öğreten ve onları tüketimden çok üretime yönelten okullar haline getirilecektir.

● Teknik öğretim okulları mezunlarından müstakil iş tutmak isteyenlere kuruluş ve işletme kredisi sağlanması kolaylaştırılacaktır.

Tekniker statüsü âdil esaslara kavuşturulacaktır.

● Liselerimizi öğretmen ve ders aracı yönünden yeterli hale getirmek için bütün tedbirler alınacaktır.

● Özel öğretim kurullarının faydalı ve gerçekten öğretici olmalarını sağlayacak şekilde denetlenmelerine önem verilecektir.

● Her tip ve seviyedeki okullarımızın bina ve ders aracı ihtiyaçlarını karşılamak için programlara uygun çalışmalara devam edilecektir.

● Öğretimde göze ve kulağı hitap eden araçlardan yararlanma imkânları bulunacaktır.

● Mektup ve radyo ile öğretim sistemi çok sayıda yurttaşın yararlanabileceğı şekilde geliştirilecektir.

● İlk, orta ve yüksek öğretimde ve din öğretimi yapan kurumlarda, millî kalkınma ve özellikle toplum kalınması konusuyla ilgili temel bilgiler verilecektir.

● İmam hatip okulları, Anayasa ilkelerine ve Atatürk devrimlerine uygun yönde eğitim yapan kurumlar olarak geliştirilecektir.

● Tarım eğitimi ile ilgili kurumların da verimli hale gelmesi ve bu kurumlardan ifti çocuklarının öncelikle yararlanmaları sağlanacaktır.

● Yeter sayıda ve yüksek nitelikte öğretmen yetiştirmek için hiçbir fedakârlıktan kaçınılmayacaktır. C.H.P. iktidarı sırasında kurulmağı başlanmış olan eğitim fakülterinin sayısı arttırılacak ve imkânları geliştirilecektir.

● İktidarı sırasında öğretmenlerin durumlarını, çalışma ve yaşama şartlarını düzeltme yolunda olumlu çalışmalar yapmış ve tedbirler almış olan, o arada, yeni kadro kanunu, eğitim ödeneğı, eğitimcilerin kadroya alınması ve emeklilik haklarının tanınması, ek ders ücretleri, öğretmen çocuklarına yurtlarda özel haklar temini gibi hususları sağlamış bulunan C.H.P., Devlet Memurları Kanunu rejimi içinde, öğretmenlik mesleğinin, özelliklerine göre değerlendirilmesini de sağlayacaktır.

● Öğretmenler arasında dayanışma ve yardımlaşmayı sağlayıcı kurumlar ve meslek teşekkülleri desteklenecek ve gelişmelerine yardım edilecektir.

● Üniversite öğretiminden yararlananların sayısını arttırmak üzere, gece dersleri sisteminin kurulmasına çalışılacaktır.

● Üniversite ders kitaplarının üniversitelerce basılarak ucuz fiatla öğrencilere sağlanması imkânları araştırılacaktır.

● Çeşitli dallarda mühendis yetiştiren okulların daha çok öğrenci yetiştirmesi için gerekli tedbirler alınacaktır.

● Her alanda üstün nitelikte meslek adamı ve uzman yetiştirmek amacıyla, yabancı ülkelere daha çok sayıda öğrenci gönderilecek; bunlar, kabiliyet ve istidatlarını devlet sınavlarında gösterenler arasından seçilecektir.

KÜLTÜR, GÜZEL SANATLAR VE HALK EĞİTİMİ POLİTİKASI

C.H.P., toplumun kültürel kalkınmasına gereken önem verilmezse, ekonomik ve sosyal kalkınmanın eksik, temelsiz ve ruhsuz kalacağı kanısındadır.

Kültürel kalkınmada güzel sanatlar, enaz, bilim ve teknik kadar etkilidir.

C.H.P., güzel sanatların, insan hayatını zenginleştirici, insanlık duygularını, anlayış ve hoşgörülüğü, yaratıcılık gücünü ve uygarlığı geliştirici niteliklerine inanır. Gerilikle, cahillikle, çirkinlikle savaşta, ancak güzel sanatların gelişip yayılması oranında başarıya erişilir.

İşte bu inançla, C.H.P., güzel sanatların gelişip yayılmasına destek olmuş, güzel sanatlarla ilgili kurumların ve temel düzenin kurucusu olmak şerefini kazanmıştır.

C.H.P.'nin, yeniden iktidara geldiğinde, genellikle kültür ve halk eğitimi alanlarında, özellikle güzel sanatlar alanında, yapacağı hizmetler aşağıda belirtilmektedir:

● C.H.P., toplumun kültürel kalkınmasını, güzel sanatların gelişmesini ve halka yayılmasını örgütleyip düzenlemek üzere, bir Kültür Bakanlığı kurulması imkânlarını araştıracaktır.

● Kültürel kalkınmamız ve sanat çalışmaları için gerekli kitap, dergi, nota, plâk, çalgı ve film gibi araç ve gereçlerin Türkiye'de sağlanması ve ithali için her türlü imkân ve kolaylıklar temin edilecektir.

● Gerek Türk filimciliğinin gelişmesi, gerek halkın sinema yolu ile eğitilmesi için sanat, kültür ve eğitim filimleri alanında Devlet yapımcı, düzenleyici ve destekleyici olarak çalışacaktır.

● Her türlü kültür, sanat ve edebiyat çalışmalarının en geniş özgürlük içinde yapılıp yayılması sağlanacaktır.

● Üniversite merkezi olan şehirlerde güzel sanatlar akademileri kurulmağa başlanacak ve bu akademilerin yüksek öğretim kurumları arasında lâyük oldukları yeri almalarını sağlayıcı kanun çıkartılacaktır.

● Müzik ve sahne sanatlarının gelişmesi için bir müzik ve temsil akademisi kurulacak, konservatuarların sayısı arttırılacak, yeterli müzik öğretmeni yetiştirilmesine önem verilecektir.

● Devlet Konservatuvarı Tiyatro, Opera ve Bale bölümlerinin gelişmelerini sağlayıcı tedbirler alınacaktır.

Bölge tiyatroları kurulması için hazırladığımız kanunu çıkaracağız.

● Özel tiyatro kuruluşları teşvik edilecektir.

● Her türlü sanat ve kültür hareketlerini geliştirmek ve yaymak için bölge kültür merkezleri ve kitaplıklar kuracağız.

● Bölge kültür merkezlerinde, müzik kültürünün yayılması için diskotekler ve konser salonları açılacak ve Silâhlı Kuvvetlerimizin de bu alanındaki imkânlarından yararlanılacaktır.

● Halkevlerinin devrimci birer kültür kuruluşu olarak gelişip yayılması teşvik edilecek ve bütçeden desteklenmeğe devam edilecektir.

● Türk halk oyunlarını ve halk müziğini geliştirmek ve bunların derlenip bozulmadan icra edilmesini sağlamak için bir Türk halk oyunları ve halk müziği enstitüsü kurulacaktır.

● Türk el sanatlarının gelişmesi bakımından, eski el sanatlarımızın bugün yapılabilecek çeşitlerinin derlenmesi ve öğretilmesi için gerekli incelemeleri ve yayımları yapmak ve bunların satışını kolaylaştırmak üzere bir Türk el sanatları enstitüsü kurulacaktır.

● Devlet resim ve heykel sergilerinin ve her türlü güzel sanat eserlerinin bütün yurttan açılması sağlanacak; resim ve heykel galerileri çoğaltılacaktır.

● Müzik, sahne sanatları, resim, heykel ve edebiyat alanlarında istidat veya başarı gösterenler teşvik edilecek, bu alanlarda yarışmalar açılarak, başarılı sanatçılara ve edebiyatçılara kültür ve sanat ödülleri verilemesi sağlanacaktır.

● Eski Eserlerimiz, bütün insanlığın faydalanacağı öğrenim ve gezi yerleri halinde, korunacak ve değerleri azaltılmadan restore edilecektir.

● Müzelerimizi geliştirmek için C.H.P. iktidarının hazırladığı Eski Eserler ve Müzeler Kanunu çıkarılacaktır.

● Kadın, erkek, bütün yurttaşların çalışma gücünü arttırmak, yaşama düzeyini yükseltmek, millî ve insanî erdemlerini geliştirmek, yurttaşlarda demokratik anlayış ve davranışı daha yaygın ve köklü hale getirmek ve toplum kalkınması yöntemlerini öğretmek üzere, halk eğitimi-ne yurt ölçüsünde hız verilecektir.

● Gezici köy kurslarıyla ve başka yollarla kadınlarımızın eğitimine özel bir önem verilecektir. Kadının gelecek kuşakları yetiştirme ödevini daha iyi yerine getirebilmesi ve toplum kalkınması çalışmalarında kendisine düşen görevi yapabilmesi, halk eğitiminin başlıca amaçlarından biri olacaktır.

GENÇLİK VE SPOR POLİTİKASI

● C.H.P., gençlikle ilgili dâvalarımızın bir arada ele alınması için, spor işleriyle görevli Devlet Bakanlığını bir Gençlik ve Spor Bakanlığı haline getirmek imkânlarını inceleyecektir. Bu Bakanlığın, özellikle gençlerimizin toplum kalkınmasına katılmaları konusunu örgütlemek ve bu amaçla gençlerimizin tatillerini ve başka boş vakitlerini kıymetlendirmek görevini yerine getirmesi üzerinde duracağız.

● İzciliği, toplum kalkınmasında faydalanılacak şekilde yeniden ele alıp geliştireceğiz.

● İlkokul çocuklarını tatil aylarında sokaktan kurtarmak için, öğretmen gözetimi altında çalışacak çeşitli çocuk kulüpleri kuracağız.

● Yüksek öğretim ve orta öğretim gençliği için çok sayıda tatil kampları kurmak amacımızdır.

● Üniversite ve yüksek okul öğrencilerinin öğretim vakitleri dışında hayatlarını kazanabilmeleri için iş bulmalarına yardım edilecektir.

● Spor işlerimizin yeniden ele alınması ve örgütlenmesi zorunluğuna inanıyoruz. Özellikle millî sporlarımızın ve en başta güreşin memleketimizi milletlerarası alanda en üstün düzeye çıkaracak şekilde geliştirilmesini amaç biliriz.

● Amatör sporculuğu, öğretimin ilk kademelerinden başlayarak teşvik etmek için gerekli tedbirleri alacağız.

● Spor tesislerini plân ve programlara göre tamamlayacağız.

● Yüksek öğretim gençliğine emniyetli okuma imkânı sağlayan Yüksek Öğretim Kredi ve Yurtlar Kanununun gerektirdiği fonları arttıracak ve bu fonlardan daha çok öğrencinin faydalanmasını sağlayacağız.

● Öğrenci yurtlarının siteler halinde tam kuruluşlu olarak yapılmasını öngörmekteyiz.

● Öğrenimlerine başarı ile devam eden üniversite öğrencilerinden bir kısmının mevzuatımızda öngörülmemiş belirli hallerde askerlik mükellefiyeti ile ilgili olarak karşılaştıkları zorlukları önliyeceğiz.

VİCDAN VE DİN HÜRRİYETİ

● Vicdan ve din hürriyeti C.H.P.'nin tanıdığı ve savunduğu ana ilkelerden biridir. Dinin Devlet işlerinden ayrı tutulmasını ve özellikle siyasete âlet edilmemesini isteyen lâiklik ilkemiz, inanç ve din özgürlüğüne karşı saygının en yüksek ifadesini teşkil eder.

Anayasamızın 19. maddesinde ve C.H.P. Programının 6. maddesinde yer alan bu görüşlere bağlı kalacağız.

● Son C.H.P. Hükümetleri zamanında Diyanet İşlerini daha yeterli şekilde yeniden örgütlendirme ve din hizmetinde bulunanların yaşama seviyelerini yükseltme, bilgilerini ve hizmet imkânlarını geliştirme yolunda elde edilen başarılar, C.H.P.'nin bu konudaki dürüst ve samimi tutumunun en yeni belirtileridir.

C.H.P., bundan böyle de dini siyasetin dışında tutan, vicdan ve din özgürlüğüne saygı gösteren bir anlayış içinde, bu alandaki hizmetlerine devam edecektir.

KONUT, ARSA VE GECEKONDU POLİTİKASI

● C.H.P., her Türk ailesinin medenî ve sıhhi şartlara sahip bir konutta oturmasını, sosyal devletin belli başlı gereklerinden sayar. Bu amaca varmak için sistemli çalışmalar yapacağız.

● Şehirlerin gelişmesinde şehir plânlaması esaslarını uygulayacağız.

● Arsa spekülâsyonunu önleyici tedbirler alacağız.

● Önce Devletin, Mahallî idarelerin ve Vakıfların elindeki arsalarдан yerleşme alanı olarak ayrılanlar ele alınacaktır. Bu arsalar yetmediği veya zorunluk bulunduğu takdirde, şehir gelişme bölgelerine düşen arsalar, sonradan spekülâtif değer artışlarının ortaya çıkması beklenmeksizin, kamulaştırılacak; ve bu yerleşme bölgeleri parsellenerек yol, su, elektrik, kanalizasyon, P.T.T., park okul, karakol ve cami gibi tesis ihtiyaçları önceden plânlştırılacaktır.

● İşçi, esnaf ve memurların, genellikle bütün vatandaşların sosyal konutlarını bizzat yaptırmak üzere, yapı kooperatifleri halinde örgütlenmeleri ve bu kooperatiflerin uzun vâdeli ve düşük faizli kredi imkânlarından faydalandırılmaları için gerekli tedbirler alınacaktır. İktidarımız zamanında hazırlanıp kanunlaşan Kat Mülkiyeti Kanununun bu konuda olumlu etkileri olacaktır.

● Sosyal konut yapanlara, ve özellikle yapı kooperatiflerine, plân ve proje yardımlarının yanı sıra, ucuz ve standart yapı malzemesi sağlanmasına çalışılacaktır.

● Gecekonduların su ve yol gibi ihtiyaçları için ilk defa devlet bütçesine ödenek koymuş olan C.H.P., bu gibi gecekondu hizmetleri için, Devlet yardımını devam ettirecektir.

● C.H.P. Milletvekillerinin bir teklifi ile gecekondu bölgelerinin belediye hizmetlerinden faydalanması sağlanmıştır. Bu hizmetler daha yaygın ve yeterli hale getirilecektir.

● Başka bazı gecekondu sorunlarının çözülmesi için, C.H.P. Milletvekillerince verilip iktidar değişikliği sebebiyle gerçekleşemiyen iki önemli kanun teklifinin kısa zamanda Meclislerden geçmesi sağlanacaktır.

● Gecekondu bölgeleri şehirlerin gelişme bölgelerinin içinde kalmak üzere tesbit edilecek ve bunların düzgün haritaları çıkarılacaktır.

● Gecekondu bölgelerindeki kamu arsaları konut yapımına ayrılacaktır. Bu bölgelerde bulunan özel arsalar, dan belli bir süre içinde başka bir iktisadî amaca ayrılmamış olanlar, kamulaştırılarak konut yapımına tahsis edilecektir.

Bu arsalar üzerindeki gecekondular yıkılmıyacak ve bunların sosyal konuta çevrilmesine öncelik tanınacaktır.

● Gecekondu bölgeleri içinde kamu hizmetlerine ilişkin tesislerin yapılması için gerekli gecekonduların yıkılması yahut bu bölgenin dışında kaldığı için yıkılması gereken gecekonduların yıkımı da, içinde oturanlara uygun bir yer gösterilmeden, yapılmayacaktır.

● Muhafazaları böylece sağlanan gecekonduların sahiplerinin güven içinde bu gecekondularda oturmaları, gerekli kanunî belgeye bağlanacaktır.

● Gecekondu alım satımı ve kiralanması, nakil, ölüm ve emeklilik gibi zaruret halleri dışında, yasak edilecek ve «gecekondu, içinde oturanındır» ilkesi uygulanacaktır.

● Söz konusu bölgeler içinde yerleşmek isteyenlere sosyal konut yapımları için «kendi evini yapana yardım» ilkesi içinde gereken kolaylıklar tanınacaktır.

● Gecekondu bölgelerine, yol, içme suyu, kanalizasyon, elektrik, otobüs gibi belediye hizmetlerinin girmesi ve bu bölgelerin ilkokul, P.T.T. ve karakol gibi kamu hizmeti ihtiyaçlarının karşılanması önemle ele alınacaktır

GÖÇMENLERLE İLGİLİ TEDBİRLER

● C.H.P. Anavatana gelen göçmenlerimizin durumunu düzeltmek, özellikle vatandaşlığa alınma işlemlerini kolaylaştırmak ve göçmenler arasındaki kategori farklarını kaldırmak için gereken bütün tedbirleri alacaktır.

● Göçmenlerin Türkiye'ye gelmeden önceki emeklilik durumlarının Türkiye'deki hizmetlerine eklenmesi için çareler arıyacağız.

S A Ğ L I K

Sağlık politikasında temel ilkemiz, Kalkınma Plânındaki esaslara uygun olarak, vatandaşı hasta olduktan sonra iyileştirme yerine, hastalıktan korumaktır.

Bu alanda C.H.P.'nin yeniden iktidara geldiğinde almayı düşündüğü tedbirler aşağıda gösterilmiştir:

● Kısa zamanda yurdun sağlık hizmetleri yönünden ilgiye en muhtaç bâlgelerinde 529 sağlık ocağı kurulmasına ve hizmetin köye ve köylüye ulaşmasına imkân veren sosyalizasyon uygulamasına önemle devam olunacaktır.

● Sağlık hizmetlerinde sosyalizasyon, köylünün ihtiyacına ve koruyucu hekimliğe yöneltilecek ve bu çerçevede içinde hızlandırılacaktır. Kentlerde oturup Sosyal Sigortalarının kapsamı dışında kalan yurttaşlar için de kademeli olarak bir sağlık sigortası kurulacaktır.

● Bölgelerarası sosyal adalet ilkesi gereği olarak, yurdun sağlık hizmetleri bakımından en yetersiz bölgeleştirilene öncelik tanımaya devam edeceğiz.

● Az sayıda vatandaşın faydalanabildiği pahalı bir hizmet olan hastahanecilikten önce, evde ve yatakta tedaviyi sağlayan ve küçük topluluklara kadar yayılan bir sağlık teşkilâtı kurulması için yürürlükteki programlara devam edilecektir.

● C.H.P.'nin 1950'ye kadar olan iktidarı zamanında sıtma, verem ve trahom savaşında büyük başarılar elde edilmişti. Bu hastalıklarla savaş, programa göre devam edecektir. Trahom ve cüzzamla savaş için ayrı teşkilât kurulması amacımızdır.

● Ana ve çocuk sağlığına ve işçi sağlığına gereken önemi vereceğiz. Sağlık ocakları, doğumevleri ve çocuk

bakım evleri, ana ve çocuk sağlığının korunmasında yardımcı olmak üzere, örgütlenecektir.

● 1.000 den fazla işçi nüfusu olan şehirlerde özel işçi sağlığı dispanserleri kurulmasına devam edeceğiz.

● Sağlık personelinin eğitime önemle devam edeceğiz. Özel kesimin hastahane kurmasını teşvik edeceğiz.

● Sağlık personelinin eğitime önemle devam edeceğiz. Sağlık personelinin eğitiminde toplum hekimliğine daha geniş yer verilecektir.

● Memleket dışında çalışan hekimlerimizi yurtda çalışır hale getirmek için, gerekli tedbirleri alacağız.

● Çevre sağlığı hizmetlerinin yürütülmesinde toplum kalkınması metotlarından faydalanmak zorunluğuna inanıyoruz.

● Hastahanelerde yatak yasisının arttırılmasına devam edeceğiz. Özel sektörün hastahane kurmasını teşvik edeceğiz.

● Kamu hastahanelerinin döner sermayeli kurumlar haline getirilmesi amacımızdır.

● İlâç sanayiinde yerli firmaları teşvik tedbirlerini almağa devam edeceğiz. İlâç kontrol hizmetleri kuvvetlendirilecek ve ilâç sanayiinde ruhsatların kötüye kullanılması önlenecektir. İlâç fiyatları konusunda Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının denetleme yetkileri titizlikle kullanılacaktır.

● Kimsesiz çocuklar ve bakıma muhtaç yaşı ihtiyarlarla yakından ilgilenmek için sosyal yardım kurumlarını kuvvetlendirmek kararındayız. Rehabilitasyon konusu üzerine dikkatle eğilmeğe devam edeceğiz.

● Birinci Beş Yıllık Kalkınma Plânının bir gereği olarak C.H.P. iktidarınca hazırlanan Nüfus Plânlaması Kanunu bugün yürürlüktedir. Bu kanunu, ana - çocuk sağlığı bakımından olduğu gibi, iktisadî kalkınmada nüfus baskısının önlenmesi bakımından da önemli sayıyoruz.

İ D A R E

● C.H.P. iktidarınca hazırlanan Devlet Memurları Kanunu ile Devlet Personeli Sendikaları Kanununun verimli şekilde uygulanmasına önem vereceğiz. Devlet hizmetinde çalışanları geçim sıkıntısından kurtarmak karındayız.

● Gene C.H.P. iktidarı zamanında, sosyal adalet ilkelerine uygun olarak hakları genişletilen dul ve yetimlerin durumlarıyla ve dar gelirli emeklilerin geçim şartlarıyla ilgilenmeye devam edeceğiz.

● Devlet Memurları Kanununun, kamu iktisadî teşebbüsleri memurları ve mahallî idareler memurları için çıkarılacak kanunlarla tamamlanmasını âcil bir ihtiyaç sayıyoruz.

● Devlet hizmetinde çalışanların sosyal güvenlikleri sağlanacaktır.

● Partizanlığa karşı direnme konusunda devlet memurlarına kuvvetli dayanaklar vermiş olan Anayasanın bu alanda titizlikle uygulanmasına önem vereceğiz. C.H.P., her türlü partizan zihniyetle, geçmişte olduğu gibi, en etkili şekilde mücadeleyle kararlıdır.

● Kamu hizmetlerinin mümkün olduğu kadar halkın ayağına götürülmesi; işlerin süratle görülmesi; memurun halk hizmetinde olduğunu bilerek, halka anlayış, kolaylık ve güler yüz göstermesi için her tedbir alınacaktır.

● Devlet personelinin toplum kalkınması ilkelerini benimsemeleri ve halkla temaslarında daha başarılı olmaları için, özellikle doğrudan doğruya halkla temas eden memurların yeterli bir eğitimden geçirilmesi sağlanacaktır.

● Devletin yüksek idare kadroları için, üstün vasıflı elemanlar yetiştirmek yolunda tedbirler alınacaktır.

● Merkezî devlet idaresinin yeniden örgütlenmesi yolunda başladığımız çalışmalar tamamlanarak, yetki ve sorumlulukların açık olarak tesbiti, kuruluş kanunlarının günün ihtiyaçlarına uydurulması sağlanacaktır.

● İdari reformda memur tasfiyesi düşünülmeyecek, devlet hizmetindeki insan gücünün en lüzumlu olduğu yerlerde kullanılmasına dikkat edilecektir.

● İdari usullerin modern anlayış içinde ıslahına çalışılacak ve devlet dairelerinde yeterli arşivler kurulması sağlanacaktır.

● C.H.P. iktidarı zamanında hazırlanan Sayıştay Kanunu ve Genel Muhasebe Kanunu tasarıları T.B.M.M.'nden geçirilerek, idarenin para sarfıyla ilgili işlerinde hem denetim kuvvetlendirilecek, hem de işleniler kolaylaştırılıp hızlandırılacaktır.

● İhale usullerinin düzeltilmesi amacıyla C.H.P. iktidarının T.B.M.M.'ne sunduğu tasarı kısa zamanda kanunlaştırılacaktır.

● Mahallî idarelerimizin malî kaynakları kuvvetlendirilecektir.

A D A L E T

C.H.P. iktidarı zamanında Anayasamızın yargı konusunda öngördüğü belli başlı bütün kanunlar çıkarılmıştır.

C.H.P., önümüzdeki dönemde adalet işlerimizin ıslahının ana dâvalarımızdan biri olarak ele alınması gerektiğine inanır. Adalet işlerinde yapılması gereken reformun başlıca amaçlarından biri, dâvaların uzamasını ve sürünceme- de kalmasını önleyici tedbirleri almaktır. Bundan başka adli mevzuatımıza daha sosyal bir yön verilmesi gerektiğine inanıyoruz.

Bu anlayışa uygun olarak C.H.P.'nin alacağı tedbir- ler şunlardır :

● İktidarımız zamanında sevk edilmiş olan Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanununda yapılacak değişikliklere dair kanun tasarısını çıkaracağız. Bu değişiklikler saye- sinde, dâvaların artması ve uzaması önlenecek, vatandaş- larımız adalet ihtiyaçlarında huzura ve güvene kavuşa- caktlardır.

● Ceza dâvalarının uzamaması için gerekli kanuni tedbirleri alacağız.

● Yargıtay Teşkilât Kanunu ile Mahkemeler Teşkilât Kanununu çıkaracağız.

● Adli tıp müessesesinin kuruluş ve işleyişini ıslah edeceğiz.

● Otlak, yaylak ve kışlaklarla ilgili ihtilâfların ça- buk halledilmesi için gerekli kanunî tedbirleri alacağız.

● Hazinesin, orman idaresinin ve diğer kamu tüzel kişilerinin kaybettikleri dâvaları otomatik olarak temyiz etmek yolundaki geleneklerini ortadan kaldıracak ve bu konuda Bakanlıklararası bir danışma usulü kurmak sure- tiyle, dâvaların vatandaş aleyhine uzamasını önleyeceğiz.

● Maddî imkânlardan yoksun vatandaşlarımızın hak aramalarını kolaylaştırmak için, adli yardım sistemini iş- ler hale getireceğiz.

● Nüfus kanununda, nüfus kayıtlarının düzenli bir şekilde tutulmasını sağlayan değişiklikleri yapacağız.

● Hâkime, taraflar arasında uzlaştırma ve barıştırma hususunda geniş yetkiler tanıyacağız.

● Hazırlık soruşturmasının sürat ve güvenle yürütmesini sağlamak için zabıtayı yeterli hale getireceğiz.

● C.H.P. iktidarı zamanında hazırlanmış olan infaz sistemindeki değişiklikler kanunlaşmıştır. C.H.P. bundan başka, hükümlünün hürriyeti kısıcı cezalarının yerine getirilmesi sırasında aile ve toplum ile olan ilişkilerini, ceza evlerindeki davranışlarını ve tahliyeden sonra toplum içindeki hayatlarını ve özellikle iş bulmalarını devamlı olarak izleyecek ve onlara yardımda bulunmak üzere patronaj müessesesini kurmağa çalışacaktır.

● Ceza evlerinin sağlık şartlarını iyileştirmeye devam edeceğiz.

● Çocuk Mahkemeleri Kanunu tasarısını çıkaracağız ve çocuklar için ayrı ceza evleri kuracağız.

● Tutuklu çocukların ve gençlerin diğer tutuklulardan ayrı bulundurulmasını sağlayacağız.

● Bir kamu hizmeti olan Noterlik müessesesini daha yeterli denetime tâbi tutacağız.

● Hâkim ve savcılarının ve adalet personelinin sosyal dayanışmasını sağlamak için bir yardımlaşma kurumunun kurulmasını destekleyeceğiz. Bu suretle, hâkimler ve savcılar ile adalet personeli için, borçlanma, konut kredisi, dinlenme yerleri, çocukları için burs verilmesi ve yurt kurulması gibi sosyal sorunlar çözülmüş olacaktır.

● C.H.P. iktidarı zamanında İcra ve İflâs Kanununun da yapılması gerekli değişiklikler gerçekleştirilmiş ve yine

iktidarımızca sevk edilen Kat Mülkiyeti Kanunu çıkarılmıştır. Temel mevzuatımızın ıslahı çalışmalarına ceza hukuku alanında da devam etmek kararındayız.

● Vakıfların kurulmasını ve işlemlerini kolaylaştıran kanunî tedbirleri alacağız.

● Hayvan yetiştiriciliği bakımından büyük önemi olan hayvan rehni konusunu, iktidarımızca hazırlanmış olan tüzük esaslarına göre düzenleyeceğiz.

● Adli alandaki idari personelin ve ceza evleri personelinin yetiştirilmesi için adalet meslek okulları açılmasını sağlayacağız.

● Kanun metinlerinin kanun yapma tekniğine uygun şekilde çıkması, kanunlar arasında çelişme olmaması, kanunların çoğalmaması çarelerini arayacağız.

MILLÎ SAVUNMA

C.H.P., Türk Silâhlı Kuvvetlerini yurdun bağımsızlığının, millî varlığımızın ve Cumhuriyetimizin teminatı sayar. Türk Silâhlı Kuvvetlerinin, bütün İdare gibi, sadece Türk vatanının ve Cumhuriyetinin yüce menfaatlerini gözetken siyaset dışı bir varlık olması, C.H.P.'nin kuruluşundan beri başarı ile takip ettiği bir ilkedir.

C.H.P. iktidarı zamanında, Silâhlı Kuvvetlerimizi ilgilendiren pek çok önemli sorunlar kanunî çözüm şekillerine bağlanmıştır.

● İktidarımız tarafından hazırlanmış olup halen Cumhuriyet Senatosunda bulunan Silâhlı Kuvvetle Personel Kanununun bir an önce çıkarılmasına çalışacağız.

● Askerî garnizonların medenî ihtiyaçlarını karşılayacak hale getirilmesi yolundaki çalışmalara devam edeceğiz.

● Assubaylarımızın maddî ve mânevi durumları üzerine önemle eğileceğiz.

● Silâhlı Kuvvetlerimizi, uzun süreli personel ve teknik personel bakımından kuvvetlendirmek başlıca amacımızdır.

● Milletlerarası politikanın içinde bulunduğu şartlar, Türk Silâhlı Kuvvetlerinin, millî hedefleri daha çok dikate alan bir tarzda yeniden örgütlenmesini mümkün ve zorunlu kılmaktadır. Bu örgütlenmenin, içinde bulunduğu-muz Batı ittifak sisteminin gereklerini bir tarafa bırakmaksızın, her şeyden önce Türk politikasının millî hedeflerini destekleyici bir nitelikte olması gerekir. Bu sebeple, Türk Silâhlı Kuvvetlerinin büyük hareket kabiliyetine sahip vurucu bir kuvvet olarak eğitilmesi ve örgütlenmesi temel amacımızdır. Bu amaçla :

— Kara Kuvvetlerimizi en modern silâh ve araçlarla donatacağız ve gerilla, paraşütçü ve deniz piyadesi birliklerinin geliştirilmesine önemle devam edeceğiz.

— Deniz Kuvvetlerimizin millî hedeflerimizi destekleyici âzami güce kavuşması için gerekli tipte savaş gemilerine sahip kılınmasına çalışacağız.

— Hava Kuvvetlerimizin en modern uçak ve araçlarla donatılmasına önem vereceğiz.

● Türk Silâhlı Kuvvetlerinin lojistik ihtiyaçlarının daha emniyetli şekilde karşılanmasını sağlamak da, belli başlı amaçlarımızdan olmağa devam edecektir.

● Millî savunma ihtiyaçlarının gerekli kıldığı endüstrileri geliştireceğiz.

DIŞ POLİTİKA

Temel İlkeler ve Hizmetler :

● C.H.P., Cumhuriyetin dış politikasının temel ilkelerini koymuş ve büyük başarı ile uygulamış olan partidir.

Atatürk'ün belirttiği ve yeni Anayasamızda da yer alan «Yurtta Sulh! Cihanda Sulh!» kuralı, C.H.P.'nin dış politikasının temelidir.

● Dış politika alanında C.H.P.'nin hizmetleri büyüktür. Lozan Barış Antlaşması, Boğazlar rejiminin millî amaçlarımıza uygun şekilde çözümü, Hatay'ın Anavatana katılması, memleketin İkinci Dünya Savaşının dışında tutulması ve İkinci Dünya Savaşını hemen takibeden yıllarda milletlerarası komünizmin saldırı niyet ve teşebbüslerine karşı durulması, bu başarıların başlıcalarıdır.

● C.H.P., dış politikayı, sorumsuz polemiklerin ve iç politika yatırımlarının bir vasıtası olarak görmez. C.H.P., bu amaçla, iktidarda iken, dış politika konusunda muhalefetle en geniş bir anlayış içinde bulunmak üzere kendisine düşen çabaları sarfetmiş; muhalefette iken de - kendisi iktidarda bulunduğu sırada muhalif partilerden hiçbir suretle görmediği - ağırbaşlılık ile, hükümeti uyarcı faaliyetinin yanı sıra, Türk diplomasisini milletlerarası teşebbüslerinde başarılı kılmak için elinden gelen hiçbir gayreti esirgememiştir. Diğer siyasî partiler aynı olgunluğu göstermeseler dahi, C.H.P.'nin dış politika alanındaki bu temel anlayışı devam edecektir.

Birleşmiş Milletler Andlaşması:

● C.H.P.'nin dış politikası, milletlerarası hukuka saygı ve devletlerarası ihtilâfların barış yolu ile çözülmesi ilkelerine dayanır. Bu sebeple, C.H.P., Birleşmiş Mil-

letler Andlaşmasına ve Teşkilâtına bütün samimiyetiyle bağlıdır. Birleşmiş Milletler Teşkilâtının her alanda kuvvetlenmesine çalışmak temel amaçlarımızdandır.

● C.H.P., NATO ve CENTO'nun teşkil ettiği Batı İttifak Sisteminin Türkiye'nin yüksek menfaatlerine uygun düştüğü inancındadır.

Bu ittifak sistemi, ittifaka dahil devletlerin eşitliği ilkesine ve dünyamızın herhangi bir bölgesindeki politikalarında ve hareketlerinde diğerlerine önceden danışma yükümüne dayanır.

Haysiyetli Ve Şahsiyetli Dış Politika:

● C.H.P., dahil olduğu ittifak sistemi içinde kendi millî menfaatlerimizin gerektirdiği haysiyetli ve şahsiyetli politikayı tam bir azimle takibetmek kararındadır.

Bu anlayışa uygun olarak, Batı ittifak sistemi içinde, Türk yargı organlarının yetkisini eşitlik ilkesine aykırı bir biçimde sınırlayan bazı anlaşmaların değiştirilmesi yolundaki gayretlerimizi sonuçlandıracağız.

Silâhlanma, Dostluk Ve İyi Komşuluk Politikası:

● NATO ve CENTO'nun sadece savunma ve korunma andlaşması olduğunu ve bu amaçlardan başka hiçbir amaca hizmet edemeyeceğini bir kere daha belirtmek isteriz.

Bu sebeptendir ki C.H.P., etkili bir milletlerarası denetim sistemine bağlı silâhsızlanmanın gerçekleşmesi için yapılmakta olan her çeşit faaliyete iyiniyetle katılmak ve bu faaliyetleri desteklemek kararındadır.

Yine bu sebeptendir ki C.H.P., Batı ittifak sisteminin dışında bulunan devletlerle dostluk ve iyi komşuluk iliş-

kilerinin geliştirilmesini önemle izleyecektir. Aynı ittifak sistemine dahil dost devletlerin temel anlayışı da zaten bu yoldadır.

Sovyetler Birliği ile İlişkiler:

C.H.P., Batı ittifak sisteminin dışında bulunan devletlerle dostluk ve iyi komşuluk ilkesine uyarak, Kuzey komşumuz Sovyetler Birliği ile kendi iktidarı zamanında yeniden kurulmasına imkân bulunan dostluk ve iyi komşuluk ilişkilerini yurdumuzun güvenliği ve milletlerarası alanda yüksek menfaatlerimizin korunması bakımından güzel bir başlangıç olarak kabul eder. Bunu mümkün kılacak ilkenin, devletlerin birbirlerinin iç işlerine ve rejimlerine karışmamaları ilkesi olduğuna kesin inancımız devam etmektedir.

Bu vesile ile şunu da belirtmekte fayda görürüz: C.H.P. iktidarının bu politikası zamanın muhalefet partilerince sorumsuz bir istismara konu yapılmıştı. Bugün bu partilerin ve özellikle bunların başlıcasının, C.H.P. iktidarı zamanında bu konuda alınmış tedbir ve kararlara olduğu gibi devam etmek ve hattâ bu politikayı ekonomik alanda yeni tedbirlerle geliştirmek yolunda olmalarından memnunluk duymaktayız.

Şunu da belirtmek isteriz ki, geçmiş polemikleri yapanların şimdi takip ettikleri politika bu polemiklerle tam bir çelişme halindedir. Türk milleti elbetteki bunu tesbit etmesini bilecektir.

C.H.P., Sovyetler Birliği ile kurmuş olduğumuz ilişkilerin, Balkanlar ve Orta Avrupa'daki ilişkilerimizde de olumlu etkileri olduğunu görmektedir. Bu gelişmeleri de önemle izliyeceğiz.

Asya, Afrika ve Lâtin Amerika Devletleri:

● C.H.P., Asya, Afrika ve Lâtin Amerika'da az gelişmiş ülkelerle sıkı ilişkiler kurmak gereğine inanmaktadır. Cumhuriyet Türkiye'si'nin sömürgeciliğe karşı ilk başarılı savaşı vermiş ülke olması ve az gelişmiş memleketlerin iktisadî ve sosyal sorunlarının çoğu ile ortaklığımız bulunması; milletlerarası işbirliği ve anlayışın gelişmesinde, bu ülkelerle daha sıkı ilişkiler kurmak suretiyle Türkiye'ye bazı özel imkânlar vermektedir. Milletlerarası iktisadî ve sosyal konuların yürütülmesinde ortak çıkarlarımız olan bu memleketlerle daha sıkı bir işbirliği kurmalıyız. Bundan başka, diplomamızın, sömürgeciliğe karşı savaşan milletlere daha olumlu biçimde destek olması gerektiğine inanıyoruz.

Batı Avrupa:

● Türkiye, coğrafi mevkii bakımından iki büyük bölge ile ilgilidir. Bu bölgelerin başında Batı Avrupa gelir.

C.H.P., Batı Avrupa'nın ortak uygarlık ideallerini temsil eden Avrupa Konseyinin bütün çalışmalarının mümkün olan en geniş ölçüde desteklenmesi gerektiğine inanır. C.H.P., Avrupa Konseyinin Birleşmiş Milletler Andlaşması çerçevesi içinde bölgesel bir andlaşma niteliğini kazanmasına büyük önem vermektedir.

C.H.P., Avrupa Konseyine girmemizi sağlamış olduğu gibi, milletlerarası dayanışma, anlayış ve iktisadî işbirliği alanlarında yeni ufuklar açan Avrupa Ortak Pazarına Türkiye'nin ortak olmasını sağlayan andlaşmanın da gerçekleştirilmesi şerefini taşır. Bu sebeple, Ortak Pazarla olan ilişkilerimizin, kendi siyasî ve iktisadî özelliklerimiz gözden kaçırılmadan, dikkatle geliştirilmesine önem vermekteyiz. İktisadî İşbirliği ve Gelişme Teşkilâtı ve üyesi

olduğumuz diğer milletlerarası kuruluşlar içindeki çalışmalarımıza da önem vermeğe devam edeceğiz.

Ortadoğu:

● Türkiye'nin özellikle ilgilendiği diğer bölge Ortadoğudur. Bu bölgede İran ve Pakistan'la iktidarımız sırasında kurulan bölgesel işbirliği, geniş bir istikbale açık görünmektedir. Bu konudaki çabaları yakından destekleyeceğiz.

Türkiye'nin Ortadoğu politikasında gütmesi gereken temel ilke, herşeyden önce bu bölgede kendi güvenliğini sağlamak ve genel barışın muhafazasına hizmet etmektir. Bu esaslar içerisinde, Ortadoğu'daki bütün devletlerle ve özellikle, çeşitli tarihî bağlarla bağlı olduğumuz Arap Devletleri ile dostluk ve iyi komşuluk ilişkilerimizin geliştirilmesine büyük önem veririz.

Kıbrıs

● Türkiye'nin bugün karşılaştığı en önemli dış konu Kıbrıs meselesidir. Türkiye'nin ve Kıbrıs Türk Cemaatinin hak ve çıkarlarının korunmasında, Zürih ve Londra Anlaşmalarına dayanan Lefkoşe Anlaşmaları esastır. Bu anlaşmaların tek taraflı olarak Kıbrıs Rum İdaresince değiştirilemeyeceğini ve bunların yürürlükte olduğunu mütefak, dost ve komşu bütün devletlere tanıtmakta C.H.P. iktidarı başarı sağlamıştır.

C.H.P. iktidarının Kıbrıs konusunda sağladığı diğer büyük başarı, Sovyetler Birliğinin Kıbrıs'ın Yunanistanla birleşmesine karşı olduğunu ve Türk cemaatinin ayrı bir cemaat olarak varlığını teminat altına alan bir devlet şekline taraftar bulunduğunu açıkça ilân etmesinin sağlanması olmuştur. Sovyetler Birliği bu arada, yani iktidarımız zamanında, böyle bir devlet şeklinin federal bir

devlet olabileceği fikrini olumlu bir fikir olarak karşıladığını da belirtmiştir.

C.H.P. iktidarının sağladığı bu büyük başarı, Kıbrıs'la ilgili anlaşmalardan doğan haklarımızın kullanılmasında uğrunda yaptığımız teşebbüsleri önlemek için bu teşebbüslerin karşısına Sovyet tehdidini ileri sürerek çıkanların, bu delile başvurmak imkânını artık ortadan kaldırmıştır.

Yine bu büyük başarı sayesinde, tarafsız memleketler, Kıbrıs dâvamıza çok daha olumlu bir anlayış göstermeğe başlamışlar ve Birleşmiş Milletler'de durumumuz önemli bir gelişme kaydetmiştir.

C.H.P., Kıbrıs meselesinin Türk menfaatine uygun bir şekilde çözümleri için, ana hatlarını yukarıda belirttiğimiz politikanın samimiyet ve kararlılıkla uygulanmasına devam edilmesi zaruretiine inanır.

C. H. P. SÖZ VERİYOR

C.H.P., 1965 Milletvekili Genel Seçimlerinde çoğunluğu aldığı takdirde, bu seçim bildirgesinde yer alan politikayı güdecek ve burada verdiği sözleri, dört yıllık dönem içerisinde, tamamiyle yerine getirecektir.

C. H. P. VERDİĞİ SÖZÜ TUTAR, TUTAMIYACAĞI SÖZÜ VERMEZ.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
Giriş	3
Plânlı Kalkınma	4
Vergi ve maliye politikası	5
Sermaye piyasası ve halka açık anonim ortaklıklar	6
Bankacılık ve kredi pilitikası	7
Dış ödemeler dengesi ve dış ticaret politikası	9
Turizm	11
Yabancı özel sermaye	13
Dış yardım	14
Sanayi	15
Küçük sanatkâr ve esnaf	16
Enerji ve tabii kaynaklar	17
Petrol	19
Ulaştırma ve bayındırlık	21
Bölgelerarası denge ve yurdun geri kalmış bölgelerinin kalkındırılması	22
Köy kalkınması	24
Tarım :	26
I. Toprak reformu	26
II. Tarımsal üretimi arttırıcı tedbirler	29
III. Kooperatifçilik :	30
1. Toprak reformu ile ilgili kooperatifler	30
2. Tarım Satış ve Kredi Kooperatifleri	32
IV. Hayvancılık	33
V. Ormancılık	34
Çalışma ve sosyal güvenlik	35

	<u>Sayfa</u>
Millî Eğitim	38
Kültür, güzel sanatlar ve halk eğitimi politikası	41
Gençlik ve Spor politikası	44
Vicdan ve din hürriyeti	45
Konut, arsa ve gecekondü politikası	46
Göçmenlerle ilgili tedbirler	48
Sağlık	49
İdare	51
Adalet	52
Millî Savunma	55
Dış politika	57
C.H.P. Söz Veriyor	62

